

Návrh rozhledny Maková

Vít Čechmánek

Bakalářská práce
2014

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ústav prostorového a produktového designu
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Vít Čechmánek**
Osobní číslo: **K11049**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimedia a design – Prostorová tvorba**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Návrh rozhledny Maková**

Zásady pro vypracování:

Teoretická část

A) Rozbor zadaného prostorového úkolu a vymezení jeho problematičnosti: analýza místa, mapové podklady, původní stav, fotodokumentace, zaměření, vyhodnocení jedinečnosti podmínek a vztahů váprostoru. Rozsah textu min. 7 stran A4 + mapové a obrazové přílohy.

B) Známé příklady stejných nebo podobných řešení a osobní vyhodnocení pozitiv a negativ pro vlastní inspiraci a užití – min. 3 příklady užití.

Rozsah textu min. 7 stran A4 + obrazové přílohy.

C) Historiografie daného problému s odkazy na zdroje použitých informací (autor / dílo)

Rozsah textu min. 7 stran A4 + obrazové přílohy.

D) Osobní stanovisko – koncept návrhu (funkce vs. forma vs. účel vs. marketing, PR)

Rozsah textu min. 4 stran A4 + obrazové přílohy (ideálně kresby)

E) Průvodní zpráva k návrhu praktické části popisující zvolená funkční, konstrukční, technická, materiálová a barevná řešení, doporučené výrobní postupy a případné zhotovitele (min. 3 možnosti)

Rozsah textu min. 7 stran A4 + obrazové přílohy

Forma odevzdání – teoretická část:

min. 32 normostran A4 textu + obrazové přílohy ve vazbě ve standartu UTB

Praktická část

A) Návrh veřejného prostoru

B) Návrh detailu užívaného ve veřejném prostoru (zpracování návrhu ve výrobním, detailním technickém, konstrukčním a barevném řešení v měřítku 1:1)

C) Požadované konzultace s externími odborníky (min. 3 x)

Forma odevzdání - praktická část:

A - Rozsah odpovídající architektonické studii, výkresová dokumentace v měřítku 1:50 a větší, kresebné návrhy, technické a konstrukční řešení, koncept barevnosti a osvětlení, prokázání proveditelnosti potvrzením možných zhotovitelů (min. 2 odborná stanoviska)

- 2 x A3 paré, vazba ve standartu UTB s přílohou digitální kopie paré, minimálně 2 ks

plakáty B1 (100 x 70 cm) pro účely prezentaci díla a tedy s maximálním PR efekt

- Model navrženého řešení 1:50 a větší (upřesnění podle typu zadání)

B - Výkresová část v potřebném rozsahu pro vysvětlení navrženého řešení, libovolný formát ne menší než A3, fotodokumentace

- Model v měřítku 1:1 včetně barveného řešení resp. odpovídající povrchové úpravy

Na samostatném nosiči CD-ROM odevzdejte v minimální počtu 10 ks obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK.

Formát pro bitmapové podklady - JPG, barevný prostor RGB, rozlišení 300dpi, 250mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách.

V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do Portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině a v angličtině, rok obhajoby, osobní email, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/umělecké dílo**

Seznam odborné literatury:

Seznam odborné literatury:

1)GAVENTA, Sarah. *New Public Spaces*. Londýn: Octopus Publishing Group, 2006. ISBN 184533-134-6./nl

2)GEHL, Jan, GEMOZE, Lars. *Nové městské prostory*. Brno: ERA, 2002. ISBN 87-7407-233-1./nl

3)LOU, Michel. *Light: The Shape of Space: Designing with Space and Light*. New York : Wiley, 1996. ISBN: 0471286184.

4)MORAN, Nick. *Světelný design: pro divadlo, koncerty, výstavy a živé akce*. Praha: Institut umění – Divadelní ústav ve spolupráci s Institutem světelného designu, 2010. ISBN 978-80-7008-246-1.

5)NEUFERT, Ernst. *Navrhování staveb, 2. české vydání*, Praha: Consult invest. 2000. ISBN: 80-191486-6-6.

6)ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Brno: VUT Fakulta architektury, 2003. 143 s. ISBN 80-214-2505-9.

7)PKG 2009 Loft Publications INTERIOR DESIGN

8)edice DAAB (www.daab-online.com)

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. arch. Michael Klang, CSc.

Ústav prostorového a produktového designu

Datum zadání bakalářské práce:

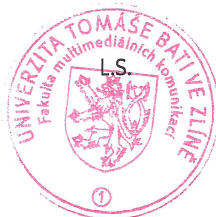
12. prosince 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

16. května 2014

Ve Zlíně dne 12. prosince 2013

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
děkanka

Ing. arch. Michael Klang, CSc.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 18. 4. 2014

Vá Čechmánek Lib Padlavec

Jméno, příjmení, podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávajíc zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

²⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, u které-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem mojí práce je vypracování návrhu na rozhlednu, která je situovaná na vrchu Maková. Hlavní součástí práce je její technické řešení a snaha o nalezení nového tvarosloví pro rozhledny. Součástí práce je analýza místa, možnosti přístupu a zasazení do celkového kontextu turistické dostupnosti. Důležitost je zde kladena na oživení samotného místa a propojení s městem Napajedla zároveň, ale taky hledání cesty pro zachování věcí stávajících.

Klíčová slova: rozhledna, konstrukce, rekreační stavby, výhled, cesta, výlet

ABSTRACT

The theme of bachelor thesis is to develop a proposal for a lookout tower, which is situated on the hill Makova. The main part of the work is its technical solutions and trying to find a new shape style for the lookout. Part of my work is site analysis and possibilities of access and set the overall context of tourist accessibility. Importance is placed on the recovery of the place itself and the link with the town Napajedla, but also at the same time finding a way to maintain the existing things.

Keywords: lookout tower, construction, recreation building, perspective, road, trip

Rád bych poděkoval svému vedoucímu, kterým je Ing. Arch. Michael Klang Csc. který stále rozšiřoval obzory a ukazoval nové vrstvy práce které je třeba vidět. Dále bych chtěl moc poděkovat Ing. Tomáši Sobotkovi který mi pomohl z mých představ vybudovat skutečnou věc a dát ji reálnou podobu. Taky bych chtěl poděkovat všem svým přátelům a rodině za skvělou podporu a zázemí. Díky moc všem.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

1. ÚVOD.....	10
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1. VRCH MAKOVÁ.....	12
1.1 ROZHLEDNA JAKO POJEM.....	14
2. ROZHLEDNY	
2.1 HISTORIE ROZHLEDEN.....	15
2.2 DRUHY ROZHLEDEN.....	22
2.2.1 DRUHY ROZHLEDEN PODLE PŮVODU.....	22
2.2.1 DRUHY ROZHLEDEN PODLE POUŽITÝCH MATERIÁLŮ.....	27
2.3 ROZHLEDNY VE ŠVĚTĚ.....	31
2.4 ROZHLEDNY V ČR.....	32
2.5 ROZHLEDNY ZLÍNSKÉHO KRAJE.....	32
2.6 SEZNAM VŠECH ROZHLEDEN ZLÍNSKÉHO KRAJE.....	34
3. VRCH MAKOVÁ A JEHO ZASAZENÍ.....	36
3.1 VÝHLED Z VRCHU MAKOVÁ.....	36
3.2 NAPAJEDLA.....	38
3.3 LÁZNĚ SLANICA.....	39
3.4 FATRA A JEJÍ PROBLEMATIKA.....	40
4 NÁVRHY.....	42
4.1 ROZHLEDNA LIŠKA MAKOVÁ.....	42
4.2 INSPIRACE A REŠERŽE.....	43
4.3 VÝVOJ PRÁCE.....	45
4.3.1 KONSTRUKCE A KONSTRUČNÍ SPOJE.....	46

4.3.2	SCHODY.....	48
4.3.3	SEZENÍ A UMÍSTĚNÍ.....	49
4.3.4	BAREVNOST.....	50
4.3.5	PROPAGACE.....	51
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....		53
5	POPIS TECHNICKÉHO ŘEŠENÍ.....	54
6	TECH. VÝKRESY A VIZUALIZACE.....	56
7	ZÁVĚR.....	69
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	70
9	SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ.....	72

ÚVOD

Ve své práci bych rád zmínil celý příběh rozhledem a jejich základní charakteristické rysy. Rozhledny vrhají velký stín na své okolí a tak se budu snažit ukázat všechny jejich kladné a záporné vlastnosti. Spolu s Německem a celou střední Evropou jsme největší centrum rozhlednové říše, tento fenomén by byl určitě jedno krásné velké téma a tak se u něj taky zastavím.

Je zde ale vidět velký schod mezi tím jak si u nás rozhledny stály před sto lety a jak je tomu dnes. Dříve se stavěli za účelem pouhé krásy, také je tehdy stavěl klub který se jmenoval *Okrášlovací spolek*. V té době se o rozhlednách dalo mluvit jako o nadbytečnosti, pokud tedy na moment zapomeneme na ty strážní při hranicích a ty čistě účelové které sloužily k měření naší země. Okolnosti za kterých vznikají ty dnešní se dají jen stěží srovnávat. Jistě je zde pár malých zázraků a klenotů architektury, ale jinak se dnes převážně rozhlížíme z ocelových krásek které nám zajišťují signál do našich telefonů. A to že se vůbec můžeme z nich kochat je zásluhou ročních bojů převážně na obecní úrovni aby zde vůbec nějaké výhledové plošiny vznikly, neboť i to jsou prostředky které společnosti neradi vydávají. Myslím že se položka "výhled" asi těžko zanáší do knih s finanční správou, přesto zde ale může vzniknout něco k nezaplacení.

Recept na dobrou a navštěvovanou rozhlednu je jednoduchý, musí to být kráska s krásnými pohledy do krajiny, ať už je to údolí, hory, města, nebo nekonečné roviny. Rovnice ve které je ocelový vysílač a pohled který vznikl jenom dodatečně už nemusí vždy fungovat. Zda je možné najít ještě lepší cestu a to zda by se celá situace nedala ještě zlepšit jsem se trochu zajímal a sám jsem se snažil hledat nová řešení. Na to kam jsem se dostal se můžete podívat na dalších stránkách. Občas se možná moje práce bude zdát až příliš volně psaná, je ale velmi těžké psát o něčem jako je příběh rozhleden a jejich osudů bez toho aby to vyznělo jako zajímavý příběh. Rozhledny jsou přeci tak krásně zbytečné že se tomu nedá vyhnout.

I městečko *Napajedla* má svůj vlastní příběh a můj návrh rozhledny na vrch je v mnoha věcech jistě sporný, přesto jsem ale optimistický a jsem přesvědčen že i zde je právoplatné místo pro rozhlednu, která by mohla být vkusná a dělat lidem radost. Převážně pak lidem z Napajedel na které jsem při práci nejvíc myslel. Jejich údolí už je naštěstí pokryto signálem z vysílače na kopci v obci Žlutava, takže mé návrhy mohly být omezovány jen mou vlastní soudností. Přesto jsem se snažil aby moje práce nebyl nadnesený návrh, ale spíše zamyšlení nad tím že i chladná ocel vysílačů může působit příjemněji když se rozbijí jejich strohé principy a začne se budovat s trochou citu pro věc. Doufám že se moje návrhu budou líbit a že budou aspoň vodítkem pro představivost jak by mohla v budoucnu vypadat rozhledna na vrchu Maková.

I.

TEORETICKÁ ČÁST

1.1 VRCH MAKOVÁ

Obr. 1 vrch Maková

Svou první cestu na vrch Maková jsem začal u napajedelské radnice. Myslím že to byl správný začátek, neboť právě odsud vzešel pomyslný podmět na návrh rozhledny na nejvyšším místě této obce. Zde by se tedy měla začít i má pomyslná cesta. Napajedelská radnice je krásnou dominantou tohoto města, já ji ale nechal za sebou a vyrazil jsem. Šel jsem kus cesty směrem rovně a na nároží jsem zabočil doprava směrem k autobusovému nádraží. Stačilo přejít most a stál jsem u rozcestníku na nádraží, ten mi ukázal cestu a vzdálenost kudy se vydat na vrch. Bez potřeby se bránit diktátu šipek a barev jsem vyrazil. Cesta vedla přes přechod a já stanul před mocnou Fatrou. Skrz vstupní bránu jsem viděl napříč celým podnikem až do lesa kam jsem se asi měl dostat, nebylo to daleko. Turistické červené šipky mě ale vedli na okolo celého podniku. Zabočil jsem tedy před továrnou doleva a pochodoval si při hlavní rušné cestě směrem k lázním *Slanica*. Po chvíli jsem stanul před podchodem, který mě provedl pod železniční tepnou a já uviděl budovu lázní. Moje představa jak by měla budova místních lázní vypadat se hodně lišila od skutečnosti a ani fakt že zde stojí hospůdka mě nepotěšil, protože bylo zavřeno. Vyrazil jsem tedy dál kolem budovy, odehnal pár zvědavých slepic a ubíral jsem se do zvedajícího se kopce. Pár dnů před tím přšelo a tak jsem se po hliněné cestě docela klouzal, vše ale přestalo jakmile jsem se dostal na hráz lesa. Byl odsud pěkný výhled do nitra *Fatry* a částečně i na Napajedla a kolejiště.

Vstoupil jsem do lesa, prošel kolem mohutné betonové vodárny a ovocného sadu a pokračoval stále dál lesem. Tímto místem jsem byl okouzlen, byl to les jako žádný jiný který jsem doposud viděl. Stromy zde byly zvláště zkrouceny do všech směrů a atmosféra byla vážně až dramatická. Les působil dojmem, jako by mě i všechny případné návštěvníky chtěl vyhnat, zkroucené trávy a popadané stromy beze slov vypovídaly o tom, že za sebou mají patrně hrozné doby. Cesta v těchto místech byla jen těžce patrná ale vedla mě dál nahoru na vrchol. Asi v půlce cesty jsme narazil na pár schodů, které také vypadaly že zde stojí aspoň jedno století, a tak i z nich zůstalo spíše už jen torzo. Za těmito schůdky se potom otevřel jakýsi plac, něco jako malé hřiště, které bylo doplněno o několik laviček, ani ty už ale moc nesloužily svému účelu. Na chvíli jsem se zastavil a přemýšlel. Těžkou atmosféru lesa jsem už přijal za svou a začal jsem si užívat zvláštností tvarů a poe-

tickou zpustlost lesa o který se už nikdo nestará. Říkal jsem si že to byla nejspíš továrna Fatry, která přerušila tok lidí a energie na toto místo a tak se z něčeho čemu se snad dalo dříve říkat příměstský park spojený i s ruchem lázní stal pouze stín zapomenuté doby a místa. Stále bylo i odsud pěkně vidět na celá Napajedla, které šly přehlédnout až na protější kopec se zámekem, dále na vnitřnosti hučící Fatry a její hlavní vstupní bránu, která ale nedovolovala přímý vstup na toto místo.

A přitom by stačilo málo, otevřít průchod a dát tak novou šanci tomuto lesoparku, kam by snad i obědvající dělníci tepající Fatry mohli chodit na tu chvilku hledat klid a nadhled nad celou jejich továrnou. Možná že právě taková nová rozhledna by mohla být impulsem pro to aby se tato brána, z iniciativy lidí, kteří budou chtít jít na vyhlídku rovnou cestou a ne zbytečnými pěšinkami na okolo.

Zanechal jsem dumání, otočil se čelem zpět k vrcholku Maková a šel dál. Cestou jsem se nechával unášet představami co se asi všechno dřív odehrávalo v tomto lese a jen tak protože jsem mohl jsem shazoval mrtvé shnilé stromy pouhým lehkým šťouchnutím a ty se pak řítily k zemi jak při polomu za vichřice. Snad jsem tím třeba ušetřil dalšího návštěvníka od nežádoucího pádu třeba zrovna na jeho hlavu. Po chvílce jsem začínal spatřovat že les zvolna končí. Na jeho konci pak byla jen vysoká tráva a šípkové keře, jako by se během

Obr. 2. Příchod na vrch Maková od Napajedel v zimních měsících

pár okamžiků změnila celá scéna a atmosféra, jako bych byl opět na úplně jiném místě. Cesta se stáčela doleva a jako by kolem dokola po vrstevnici se přibližovala k vrchu. Tam kde končily vy-

soké trávy a začínala louka stál myslivecký posed, bez jakéhokoliv přemýšlení jsem hned vylezl po žebříku nahoru. Z vršku tohoto posedu byl nádherný výhled, bylo krásně vidět celou plošinu začínajícího Dolnomoravského úvalu. Největší dominantou pohledu byla štěrковиště kolem Spytihněvi která se leskla ve slunečním svitu jako zrcadla. Před nimi potom tekla řeka Morava, vedle které jsem vyrůstal a nespočetně krát se po ní plavil a její slepé ramena kam jsem chodíval chytat ryby. Kulisy celé scény potom na obzoru dotvářely pomalu se zvedající Bílé Karpaty.

Ten pohled byl nový, ale vše tak pro mne známé. Byl jsem neuvěřitelně rád za tu perspektivu a už jsem se nemohl dočkat co všechno uvidím z vrchu kopce. Říkal jsem si že tak zbytečná věc jako rozhledna má určitě svůj smysl a byl jsem o její funkci a pravdě víc než kdy před tím přesvědčen. Slezl jsem z posedu a už celý nervózní jsem chvátil na vrchol, kolem mne jen louky a pole. Už z dálky jsem viděl pár stromů na vrcholku, které jsou patrné už z Otrokovic. Prošel jsem kolem nich a uviděl pěkný plac tvořený třemi menšími vrcholky, z nichž jeden byl zřetelně největší. Proti těmto třem vyvýšeninám, které působily velice silným dojmem až mysticky, (to jsem si vysvětloval tehdy tím že jde nespíš o staré mohyly) stála z trámů složená keltská runa, která vše jaksi podtrhovala a dávala celému místu a náladě jak jsem jí vnímal za pravdu. Nadšeně jsem vyběhl na nejvyšší ze tří pahrbků a poprvé se rozhlédl.

1.2 ROZHLEDNA JAKO POJEM

Co můžeme říct s naprostou určitostí je že rozhledna je dílo člověka. Existují také určité vyhlídkové plošiny, nebo přírodou vytvořená vyvýšená místa, například určité schody upravené jako místa na pozorování krajiny, ty ale za rozhledny nepovažujeme. Ošemetná je taky definice, která říká že rozhledna je stavba, která stojí na vyvýšeném místě za účelem co nejlepšího výhledu do nejvzdálenějších míst. Najdeme zde totiž také rozhledny, které třeba jen hledí do údolí, nebo jen na části měst, nebo dokonce takové, které jen oslavují osobu, nebo slavnou událost v naší historii a není z nich vidět prakticky nic. Najdeme zde tedy řadu rozporů, jako třeba u hradních věží, nebo městských vyhlídek či přístupných zvoníc.

Další věcí kterou ale můžeme z určitostí říct je že rozhledny, nebo jejich plošiny jsou umístěny nad zemí, převážně od pár metrů až po několik desítek metrů. Správná rozhledna, jak udává literatura by měla být přístupná širší veřejnosti a to aspoň v určité roční době. Jinak by taková stavba nebyla dostatečně zažitá jako účelová rozhledna a tím by její význam do vysoké míry zmizel. Je zde tedy určitá část staveb, která tedy má stejný účel, ale rozhlednou není. Mezi moje oblíbené třeba patří vyhlídková terasa u Mohelna na Vysočině, ze které se můžete kochat pohledem na jedi-

nečnou českou step a současně hledět do řekou Jihlavou vyřezaného údolí, které ostře meandruje. Další krásnou stavbou pak může být zděný altán, jen opodál u Náměště nad oslavou, který stojí uprostřed lesů a vytváří krásnou zastávku na dlouhé cestě při řece Oslavě. Odsud také můžete pozorovat neuvěřitelně hluboké údolí do kterého pak cesta plynule sestupuje až k samému brodu, který je třeba překonat aby člověk mohl pokračovat v cestě. A není to daleko od tohoto místa než se dojde k velmi krásné a staré rozhledně Babylon, která bude v textu několikrát zmíněna. Samotná Náměšť nad Oslavou má vlastní altán s vyhlídkou, který je volně dostupný v areálu zámku, kde dříve bydlel Klement Gottwald a odkud je dobře vidět na celé město. Míst odkud je tedy krásný výhled je hodně, ne každé takové místo je ovšem rozhlednou. Pokud to v tomto momentu není příliš zřejmé, tak věřím že další stránky vše dovysvětlí.

2. ROZHLEDNY

2.1 HISTORIE ROZHLEDEN

To že je Česká republika rozhlednovou velmocí už víme, na našem území můžeme najít víc než přes tři sta rozhleden. A toto číslo určitě ještě hodně poroste s tím jak budeme počítat ty zaniklé a ty co vznikají a také ty, co teprve vznikat budou. Jak to s nimi bylo a jakou cestu prošli se vám teď pokusím ve zkratce přiblížit. Příběh našich krásek co stojí na kopcích ale i plošinách a údolích začal před víc než 200 lety.

Začátek je spojen s hrady a jejich strážními věžemi, ty samozřejmě sloužili na pozorování a signalizaci pokud se blížilo nebezpečí. Tento účel ale zanikl a s ním i spousta hradních věží a pozorovaten. Ty které přežili do dnešních dob a jsou stále dostupné už slouží jen mírovému účelu rozhlížení se a pozorování nových horizontů a získávání potřebného nadhledu nad sebou a světem. Literatura tyto rozhledny vypočítavě zavrhuje, já osobně jsem trochu zmatený a tak je zatím nezavrhují, jde přece a věci větší než je jen definice

Obr.3 Rozhledna - Rýzmbek u Kdyně

Pokud ale dáme odbornému výkladu za pravdu, pak počátek rozhleden je spojen se **začátkem 19. století** a bohatou smetánkou šlechty. Ta měla své romantické představy a krásné parky, které začala zdobit rozhlednami, ty ani tak nesloužili pro nekonečné rozhledy po krajině, ale čistě jen pro zábavu. Jedna z prvních takových staveb vznikla na Moravě v Lednicko -valtickém areálu nedaleko hranic s Rakouskem. Jde o velký Minaret který zde nechal postavit bohatý rod Lichtenštejnů v roce 1802. Z této rozhledny se můžeme spatřit velikost a krásu celého parkového areálu s nespočtem romantických zákoutí, jezer a vzácných stromů. Jako další příklad pak může posloužit novogotický rozhlednový templ postavený rodem Černínů v roce 1820. Stavbu najdeme v Novém Dvoře opět v krásném parku a zase na rovině. Naše představa rozhledny stojící na vrcholu kopce je tedy stále nenaplněna v plném rozsahu. První příklad rozhledny která koresponduje s touto představou najdeme na kopci Klet', kde stojí od roku 1825, stavbu financoval rod Schwarzenbergů. Je to kamenná stavba kruhového půdorysu. Nesloužila široké veřejnosti, ale pouze pro šlechtu a její výlety za zábavou jen párkrát do roka.

*Obr. 4 Lednicko-valtický areál -
Minaret*

Dalším mezníkem světa rozhleden je **období po roce 1830** kdy napříč Rakousko-Uherskem probíhalo zemské měření. Na takovéto měření bylo zapotřebí vystavět poměrně hustou síť míst a bodů odtud by se dalo provádět měření. Jedním takovým příkladem může být věž Babylon která zde stojí od roku 1831 na Zeleném kopci, který bychom našli na krásné Vysočině kousek od Náměště nad Oslavou. Tento proces se pak ještě jednou zopakoval, tentokrát po vzniku Československa kdy po roce 1918 byl zadán úkol vytvořit mapy aby na jejich základě mohly být vytvořeny katastrální

mapy a mapy pro vojensko-strategické úkoly. Těmto převážně dřevěným stavbám se říkalo lidově „triagly“. V polovině třicátých let pak některé nejdůležitější byly přestavěny jako pevné stavby.

Obr. 5 Zaměřovací triagly

Po této malé odbočce se ale vraťme zpět do **období po roce 1870**. V tomto čase se na našem území začaly objevovat nové rozhledny, které ale opět nebyly určeny pouze na daleký pohled do krajiny. Jedná se totiž o lázeňské rozhledny. Tyto rozhledny byly součástí lázeňský měst a tedy jakýmsi dalším druhem odpočinku a povznášení těla i ducha. Pár takových krásných příkladů můžeme najít v okolí Karlových Varů. Je jich zde dohromady pět a všechny jsou památkově chráněny. První zde vyrostla takzvaná *Karlova vyhlídka*, která zde stojí od roku 1877. Později vyrostla *Goethova vyhlídka* z roku 1889 a dnes neznámější rozhledna *Diana* z roku 1914.

Obr. 6 Goethova rozhledna v Karlových Varech

Další vývoj rozhleden **po roce 1880** můžeme spojit s *Turistickým okrášlovacím spolkem*, který je přímo zodpovědný za osmdesát nových rozhleden v našich krajích. Jednalo se převážně o dřevěné stavby, které mohly rychle a směle růst tam, kde bylo třeba a lákaly tam spoustu lidí na výhledy po krásné domovině. Je smutné že kvůli použitému materiálu už žádnou dnes bohužel neuvidíme, o jejich kráse se ale můžeme přesvědčit na dobových fotografiích.

Po roce 1890 již ale začaly vznikat rozhledny zděné a tak zůstaly zachované i pro nás a můžou nám dělat i nadále radost a stávat se tak i cílem našich drobných výletů, nebo velkých výprav. Jako příklad můžeme uvést třeba rozhlednu na *Kopanině* kousek od Turnova, za ní už je revír německých turistických spolků. Tato poslední výspa *Klubu českých turistů* byla otevřena v roce 1894. Jablonec nad Nisou, rozhledna *Na Bramberku* byla otevřena roku 1912. zásluhou *Německého turistického spolku*. Díky soupeřivosti českých a německých turistických spolků vzniklo jen v Jizerských horách 26 rozhleden.

Obr. 7 Rozhledna na Bramberku

Po roce 1920 se dostáváme do nové doby rozhleden, ocitáme se na našem území už po rozpadu Rakousko-Uherska. Rozhledny jako takové jsou vnímány trochu s averzí a je snaha jim přiřknout i další důvod vzniku než jen povznášející výhled do krajiny. Vznikají zde tedy kombinované rozhledny, víceúčelové stavby. Někdy se rozhledna stává součástí horské chaty, jindy zase restaura-

ce. *Klub československých turistů* se s novou dobou snaží pohlížet i na ekonomické hledisko jejich staveb. Příkladem nám může třeba posloužit rozhledna z roku 1923 která se stala součástí *Jiráskovy chaty* nedaleko Dobrošova u Náchoda. Architektem tohoto nového druhu rozhledny se stal slovenský známý architekt Dušan Jurkovič, který například také zodpovědný za unikátnost městečka Luhačovice a jejích lázní. Při slavnostní otevření pak byl přítomen sám Alois Jirásek. Příkladem další takovéto stavby na Moravě pak může být v Beskydech postavená chata na *Prašivé* 1921.

Obr. 8 Horská chata na Prašivé

Velmi smutné období přichází s příchodem 2. **světové války**, tehdy rozhledny utrpěly velkou újmu. Důvodů této velké devastace bylo hned několik. Největší oběť samozřejmě přinesli ty rozhledny které stály hned v pohraničí. Ty se postupně stávaly pohraničními strážními věžemi, nebo opuštěnými stavbami které stáli v nepřístupných zónách. Důvodem chátrání hlavně ale bylo celkové odsunutí lidí z pohraničí a omezení činnosti *Klubu českých turistů*. Další důležitý faktor začal hrát nový trend televize, které potřebují své vysoké televizní vysílače. Výstavbu rozhleden tedy vystřídala potřeba televizních vysílačů. Období mezi roky 1950 až 1989 tedy můžeme označit za jakousi temnou dobu rozhleden. Mezi těmito léty se v České republice postavilo 37 televizních vysílačů a jen 4 rozhledny. Nevím jak se s těmito čísly vyrovnat, jak si to vysvětlit. Z mého pohledu i dnes když máme televizi s dvě stě programy, na rozdíl od doby minulé kdy lidé měli pouze dva, si nemyslím že by mě to nějak brzdilo v touze vyrazit ven na kopce a rozhlížet se za dalšími horizonty. Hlavním viníkem bude nejspíš komunistický režim, který rozhodně nestál o to, aby lidé měli roz-

hled, ať už jakýkoliv a jeho zájmem bylo právě přikovat občany k televizním programům otupujícím jejich smysly.

Obr. 9 Rozhledna a televizní vysílač Praděd

Období po roce 1989 je ale už vše úplně jinak. Po revoluci se našlo spousta entusiasmů zachraňovat rozhledny chátrající a znovu stavět rozhledny již zaniklé, také se začíná stavět spousta úplně nových rozhleden na nových místech. Tento trend se drží do dnes a každým rokem u nás vzniká aspoň jedna nová rozhledna. Velkou zásluhu na tom mají také telekomunikační společnosti a jejich věže, které se nás snaží pokrývat co nejlepším signálem. Není ale pravidlem že kde stojí telekomunikační věž je i vyhlídková plošina. Velkým otazníkem je také jejich tvarosloví, které přísně podléhá ekonomice a funkčnosti a jen velmi zřídka bychom takovou stavbu nazvali za esteticky vydařenou. Tyto ocelové nádhery mi ale byly částečně inspirací a současně i výzvou pro to, zda by se ze stejného materiálu nedalo vystavět něco tvarově odvážnějšího, co by neslo i známku citu a lidského umu a ne jenom chlad matematického výpočtu. Za příklad takovéto vyhlídkové plošiny si pak můžeme třeba vzít 50 metrů vysoký telekomunikační stožár *Varta* z roku 2009 který vyrostl poblíž Nového Města nad Metují. Je zde sice skvělý výhled na Krkonoše a Orlické hory, ale výhled na samotný stožár už tak úchvatný není. Nenechme se ale odradit a nezapomeňme se dál dívat, vzniká zde přeci i spousta krásných rozhleden na nichž se podepsala spousta skvělých architektů. *Bára II.* U Chrudimi od arch. Martina Rajniše je krásnou ukázkou moderní architektury, která i přes první neštěstí které ji 4 dny po otevření v podobě vichřice zničilo, vyrostla znova, stejně krásná a ještě o něco pevnější. [4]

Obr. 10 Rozhledna Bára II na Čertově skalce u Chrudimi

2.2. DRUHY ROZHLEDEN

2.2.1 Rozdělení podle původu:

A) Strážní věže

Strážní věže, hlásky a signalizační věže byly stavěny jako součást hradu a tvrzí, či jiných opevnění. Jejich účel byl čistě praktický, na jejich vrchol se tedy stoupalo čistě jen proto aby byl včas objeven nepřítel či nebezpečí, kterému bylo třeba vzdorovat. V dnešní době již není těchto staveb potřeba a tak ty co se dochovaly v dobrém stavu, nebo byly opět obnoveny slouží dnes převážně pro svůj výhled turistům a návštěvníkům hradů, zřícenin a tvrzí. Ne vždy je však pohled z těchto věží ideální, neboť přímo za účelem pozorování krásy nebyly určeny a tak je stále na vážkách zda je vůbec považovat za skutečné rozhledny.

Obr. 11 Rozhledna - Rýzmbek u Kdyně

B) Kostel, kaple a zvonice

Dalším druhem míst k rozhledu mohou také být věže kostelů či kaplí. Některé byly časem zničeny a jejich opuštěné zvonice a věže byly posléze zrekonstruovány za novým účelem, některé však fungují pospolu i se svojí církevní funkcí. Některé obce občas zpřístupňují své radní věže, které bývají dominantou středu města. Občas mluví o výstavbě rozhledny i když se jedná o pouhé zpřístupnění. Z těch to rozhleden se pak můžeme kochat pohledem na krásná města a jejich specifický urbanismus.

Obr. 12 Rozhledna na Lysé Skále

C) Výstavní rozhledny

Skvělým příkladem, který určitě všichni známe je pražská *Petřínská věž* která byla postavena pro *Jubilejní zemskou výstavu*. Vznikla o dva roky později než *Eiffelova věž* a je to její malá sestra. Ovšem nebyla to pouze tato jediná rozhledna, v areálu výstavy vznikly i další. Jejich doba trvání byla však omezena. Kvůli tomu začaly být navrhovány demontovatelné výstavní rozhledny, které po ukončení výstavy byly rozebrány a převezeny na nové místo v pléněru. Další krásnou ukázkou vyhlídkové věže je z Brněnského výstaviště. Jedná se o železobetonovou stavbu, jež je umístěna v srdci areálu vedle pavilón G. Autorem stavby je architekt Bohumír Čermák a jeho dílo bylo dokončeno v roce 1928

Obr. 13 Vyhlídková věž - Brněnské výstaviště

D)Vodárenské věže

Velmi specifickým typem vyhlídkové věže je úprava hasičské zbrojnice, nebo výškového vodojemu. Tento typ můžeme poprvé spatřit v roce 1910 v Ostravě *Na Hladnově* jako součást hasičské zbrojnice. Znamější příklad může pak být *Suchý vrch* poblíž Ústí nad Orlicí kousek od Kralickém Sněžníku kde pramení řeka Morava. Jedná se o betonovou stavbu která nás přes 130 schodů vynese do výšky 33 metrů.

Obr. 14 Rozhledna Suchý vrch - Kramářova chata

E) Měřické věže

Jak už je dříve v textu zmíněno, v 19. století na našem území probíhalo zemské měření. Dalšího takové měření jsme se poté opět dočkali za První republiky. Vznikla tak na našem území hustá síť dřevěných "trianglů" které mapovali naši zemi. Na mnohé tyto převážně dřevěné stavby se dalo vystoupat, většinou jen po jednoduchém žebříku. Přístup na tyto ale čistě jen za funkcí postavené stavby byl ovšem zakázán a tak se občas stávalo že se KČT měl problémy s geodety. Koncem 30. let pak tato síť trianglů byla doplněna o několik pevných staveb. Málokterá je ale dnes ještě dostupná a velkou část z nich obrostly vzrostlé stromy bránící výhledu. Dnes se jich několik vrací do funkčního stavu a třeba postupně všechny budou opět sloužit turistům. Mezivrata u Votic, ty nám můžou posloužit jako pěkný příklad měřicí věže. Původní věž zde stála od roku 1919 a přestavba na novou pevnou stavbu proběhla v roce 1938. Jedná se o velmi zajímavou stavbu na půdorysu šestistěnu, dnes je ale bohužel osazena vysílači a anténou a celá je obehnaná plotem a k tomu v okolí stojícími stromy.

Obr. 15 Rozhledna - Mezivrata u Votic

F) Telekomunikační věže

První telekomunikační věže nesloužily jen pro účel posílání signálu a zpráv, ale také pro letecké účely. Letadla bylo potřeba dříve navigovat podle světelných majáků tzv. signalizačních věží. První taková věž vznikla právě pro potřeby Baťových závodů a samotného Tomáše Bati. Tato věž stávala ve Zlíně na Tlusté hoře a byla zde postavena v roce 1933. kde funguje do dnes. Další rozmach těchto věží proběhl po druhé světové válce spolu s rozmachem televizního vysílání. Díky této evoluci se naše kopce zasypaly těmito vysílači. Jako nejznámější pak můžeme jmenovat Ještěd, nebo Praděd, či věž v Praze na Žižkově. V současné době jsou naše kopce pokryty díky mobilním operátorům železnými věžemi, které s estetikou dávných rozhleden mají pramálo společného. Jedná se o pouhé a chladné pokrytí signálem. Není také zvykem že by tyto věže byly automaticky osazovány vyhlídkovou plošinou. Myslím že ale je jen otázka času než se tato situacelepší. Určitě v rámci PR si společnosti začnou klást za své aby jejich vysílače vypadaly co nejlépe a byly taky navštěvovány. Stane se z toho potom soutěž, jak jsme toho byly svědky mezi klubem českých a německých turistů. Takže se docela těším co budoucnost přinese a jak se osud našich rozhleden bude dál vyvíjet. [3]

Obr. 16 Rozhledna Rovnina u Uherského Hradiště

2.2.2 Rozdělení podle použitých materiálů

A) Dřevěné trámové

Jedny z prvních rozhleden které u nás byly stavěny byly rozhledny dřevěné, převážně pak dřevěné trámové. Vyrůstali na našich kopcích za tím účelem, aby lákaly na výlet na kopec a za krásnou vyhlídkou. Občas byly stavěné jako věže dočasné, než se sežene materiál a peníze na rozhlednu zděnou. Největší podíl na této výstavbě měl *Okrašlovací spolek* a později *Klub českých turistů*. Bohužel kvůli použitému materiálu tyto naše nejstarší rozhledny už na našem území nenajdeme. Z fotografií se ale ještě můžeme podívat na jejich krásu. Například u Ivančic na vrchu Hlína stávala krásná dřevěná rozhledna, která zde byla postavena již v roce 1910. Dnes zde stojí opět, byla znovu postavena v roce 2007 a nese jméno místního slavného rodáka Vladimíra Menšíka. Její stavba započala po 96 letech od té původní. A pokud má člověk štěstí je z výšky 22 metrů vidět až na vrcholky Alp.

Obr. 17 Rozhledna Hlína u Ivančic

B) Dřevěné rozhledny kryté

Na tyto rozhledny bylo použito také pouze trámové dřevo, jejich plášť byl však kryt deskami a vrchol zastřešením. Dostalo se tak ochraně jak samotné konstrukce tak i návštěvníku před větrem a deštěm. Většina těchto rozhleden také nebyla ušetřena zubu času, přesto zde ale pár vydrželo a stále fungují aby nám zpříjemňovaly naše výlety a výhledy. Jako příklad může posloužit rozhledna na

Velkém Blaníku ve tvaru husitské hlásky. Do nedávna také sloužila *Hýlačka*, která stávala u Tábora, ta ale v roce 2012 bohužel shořela.

Obr. 18 Rozhledna Hýlačka

Obr. 19 Hořící Hýlačka

C) Rozhledny železné

Nejnámější naše železná rozhledna je ta v Praze, *Petřínská věž*. Tento typ rozhledny u nás ale není moc běžný, dnes se s nimi můžeme setkat celkem běžně, ale v historii se v České republice moc železných rozhleden nepostavilo. Síla tohoto materiálu nám ale zachovala pár těchto starších rozhleden. Například rozhledna u Chlumu která zde stávala už od roku 1899 a sloužila přesně 100 let. V roce 1999 byla však kvůli špatnému stavu demontována a ještě téhož roku zde z původních 25metrů vyrostla nová telekomunikační věž která má dnes 55 metrů. Ta původní rozhledna zde stála jako upomínka jedné bitvy Prusko-rakouské války dnes známé jako bitva u Hradce Králové. Mojí ale nejoblíbenější železnou rozhlednou je ta na Studenci. Její příběh začíná v roce 1854 kdy zde stávala ještě rozhledna dřevěná ta ale musela být o jedenáct let později stržena. Vše pokračuje v roce 1888 kdy je na místě původní rozhledny postavena nová. Podle tehdejšího soudobého trendu je stavba realizována jako železná a to ještě rok před začátkem stavby Eiffelovi věže v Paříži. Tímto počinem se stala v té době velmi oblíbenou a vyhledávanou. Čas a desetiletí nezájmu a zanedbávání péče ji v devadesátých letech dovedli málem až k likvidaci. Nakonec však po velmi složitých jednáních byla rozhledna téměř celá zachráněna. Dnes se můžeme těšit z 80% původní rozhledny, která byla v roce 2009 opět otevřena veřejnosti.

Obr. 20 Rozhledna na Studenci u České Kamenice

D) Zděné rozhledny

První zděné rozhledny byly samozřejmě kamenné, takové rozhledny celkem snadno odolávaly větru, dešti. Například kamenná věž *Královka*, která stojí v Jizerských horách již od roku 1907 jako nástupkyně po vichřicí zničené dřevěné předchůdkyni z roku 1888.

Obr. 21 Rozhledna Královka

Dalším typem zděných rozhleden je pak cihlová stavba. Tento druh rozhleden vznikl převážně v blízkosti měst, odkud bylo snadné tento materiál získat. Schillerova rozhledna stojí poblíž města Kryry. Tato mohutná cihlová stavba zde stojí od roku 1906 na místě původního hradu Kozí hrady. Stavba je nyní pojmenována po německém básníku Fridrichu Schillerovi.

"Návrh rozhledny vypracoval úspěšný vídeňský architekt a stavitel Alois Kaiser. Podle dobových pramenů se na stavbu spotřebovalo 95 000 cihel, 60 fůr písku a 15 fůr žulového kamene. To vše prý na kostelní vrch dopravilo 298 koňských potahů. Otevírací slavnost se konala 17. června 1906 a zúčastnilo se jí několik tisíc návštěvníků ze širokého okolí." [3]

Obr. 22 Schillerova rozhledna

E) Betonové rozhledny

Ve 30. letech, s tím jak roste používání a zlepšování technologie použití betonu přichází samozřejmě i betonové rozhledny. Krásným příkladem je roztomilá stavba *Réna* u Ivančic z roku 1930. Tato malá stavba s pouhými pár metry a svojí skromností ale neztrácí na ničem co bychom čekali od každé další rozhledny. Jako velmi zdařilou bych rád zmínil velice elegantní *Kratochvílovu rozhlednu* v Roudnice nad Labem, která zde stojí v městském parku. [9]

Obr. 23 Rozhledna Réna u Ivančic

2.3 ROZHLEDNY VE SVĚTĚ

Obr. 24 River Mur Observation Tower (Austrálie)

Obr. 25 Rozhledna ArcelorMittal (Londýn)

Obr. 26 Rozhledna Landmark Lusatian Lakeland (Německo)

2.4 ROZHLEDNY ČESKÉ REPUBLIKY

Česká republika je doslova rozhlednovým rájem. Společně s Německem pak vytváříme největší centrum rozhleden v Evropě a možná i ve světě. Jedná se tedy o velký fenomén a je asi jen těžké si vysvětlit proč a za jakým účelem máme pořád touhu a chuť pokračovat ve výstavbě dalších a dalších rozhleden. Je zde samozřejmě faktor jejich opravdové nutnosti a potřeby ať už za účelem pozorování, vyměřování, nebo strážení. Je ale pravdou že i bez těchto příčin bychom na našem území našli spoustu dalších rozhleden, které jsou zde ale jen a pouze pro to, aby dělaly radost a oslavovaly vyšší hodnoty.

Většina našich rozhleden je nachází na naší hranici s Německem kde také najdeme velkou část z našich krás. Přesto však první rozhledna na našem území byla postavena na Moravě v Lednici. Na pohraničí s Německem vzniklo soutěživé prostředí mezi naším *Klubem českých turistů* a jejich protějšky z Německa. Tehdy ještě *Okrašlovací spolek* zde vytvořil spoustu krásných rozhleden a převážně pak ty kamenné se nám zachovali až do dneška. Jako pomyslný ráj českých rozhleden je považováno Děčínsko, chcete-li České Švýcarsko. Zdejší rychle se měnící dramatická krajina vytvořila ideální podmínky pro to se rozhlížet. To že se našim rozhlednám tak dařilo a stále daří je také vhodným výškovým položením České republiky. Rozhledny jsou většinou stavěné pouze do nadmořské výšky 1000m n.m. Kdyby rozhledny byly stavěny výše, už by vznikl problém s podnebím a často se měnícími podmínkami pro správné vidění do dálky. Také pohoří nad 1000m n.m bývá většinou dramatičtějšího rázu, takže z potenciální rozhledny by bylo vidět pouze na protější kopec. Proto je mírná krajina naší republiky tak vhodná pro rozhledny a jejich krásné výhledy. [3]

2.5 ROZHLEDNY ZLÍNSKÉHO KRAJE

Jak můžeme vidět rozhleden v našem kraji je hojně. Většinou se jedná o dřevěné stavby, které byly postaveny převážně v posledních deseti letech. Ne každá tato rozhledna je architektonickým skvostem a občas by se dalo pochybovat o místě a důvodu vzniku. Dnes už ale stojí a to že stále lákají lidi na kopce a do přírody je věd dobrá. Jsou zde ale i další případy, které se vymykají trochu fádnímu stylu skromných dřevěných staveb.

Například rozhledna *Brdo* která stojí ve Chříbech. Je to krásná kamenná stavba z roku 2004 od tvůrců Svatopluka Sládeček a Bohuslava Stránského. Dalším klenotem je určitě Jurkovičova rozhledna v Rožnově pod Radhoštěm. Architektem byl Antonín Závada, ten ale rozhlednu navrhoval

podle nákresů které vytvořil Dušan Jurkovič. Jeho návrhy jsou dochovány z roku 1896 avšak k realizaci a otevření této rozhledny došlo až v roce 2012 na Karlově kopci 480m n.m. Jedná se o stavbu kombinovanou, sokl je kamenný, na něm stojí dřevěná nástavba. 6.1.2014 došlo ale k nehodě a rozhledna byla bohužel zasažena požárem a kompletně zničena. Již dnes ale probíhají sbírky na její novou realizaci. V budoucnu se snad budeme moci znovu rozhlížet po Hostýnských vrších. Do třetice bych rád zmínil i rozhlednu na samém Svatém Hostýně. Ta je zde vystavena z kamene a v její spodní části se nachází kaple Sv. Kříže. Nahoře ve výšce 12m je vyhlídka na Hostýnsko a Hanou. Slouží zde již od roku 1896 a z nadmořské výšky 736m n.m je velmi dobrý výhled.

Obr. 27 Rozhledna Brdo v Chříbech

Obr. 28 Rozhledna - Svatý Hostýn

2.6 SEZNAM VŠECH ROZHLEDEN ZLÍNSKÉHO KRAJE

1. Hostýn u Bystřice pod Hostýnem 735 m n. m. kamenná 1898
2. Čartak u Bumbálky 952 m n. m. betonová 1998
3. Lhotka u Uherského Brodu 285 m n. m. železná 2001
4. Doubrava u Vizovic 672 m n. m. železná 2003
5. Rovnina u Uherského Hradiště 336 m n. m. železná 2003
6. Čubův kopec u Francovy Lhoty 720 m n. m. dřevěná 2004
7. Brdo v Chříbech 587 m n. m. kamenná 2004
8. Velký Lopeník 911 m n. m. dřevěná 2005
9. Bůřov u Valašské Bystřice 660 m n. m. dřevěná 2005
10. Královec u Val. Klobouků 655 m n. m. dřevěná 2006
11. Douby u Vážan 358 m n. m. dřevěná 2006
12. Maják ve Starém Městě 187 m n. m. betonová 2008
13. Jarcová u Valašského Meziříčí 467 m n. m. dřevěná 2009
14. Vartovna u Seninky 651 m n. m. železná 2009
15. Kunovická hůrka u Kunovic 587 m n. m. dřevěná 2010
16. Na Skalce u Bojkovic 492 m n. m. dřevěná 2011
17. Archeoskanzen Modrá 210 m n. m. dřevěná 2011
18. Bánov 345 m n. m. dřevěná 2011
19. Bystřice pod Lopeníkem 420 m n. m. dřevěná 2011
20. Korytná 597 m n. m. dřevěná 2011
21. Nivnice 310 m n. m. dřevěná 2011
22. Suchá Loz 600 m n. m. dřevěná 2011
23. Vlčnov 290 m n. m. dřevěná 2011

24. Zdenička u Těšánek 305 m n. m. dřevěná 2011
25. Jurkovičova rozhledna - Rožnov pod Radhoštěm 480 m n. m. dřevěná 2011
26. Miloňová u Velkých Karlovic 846 m n. m. dřevěná 2012
27. Na Stráži u Hostišové 347 m n. m. dřevěná 2012
28. Pržno - U Holáňů 520 m n. m. dřevěná 2013
29. Polešovice 345 m n. m. dřevěná 2013
30. Modrá u Uherského Hradiště 258 m n. m. dřevěná 201

Obr. 29 Vyhořelá rozhledna Dušana Jurkoviče - Rožnov pod Radhoštěm

3. VRCH MAKOVÁ A JEHO ZASAZENÍ

3.1 VÝHLED Z VRCHU MAKOVÁ

Výhledy z vrchu Maková jsem si hned zamiloval. Při pohledu z centra Napajedel, když jsem viděl jen pár stromů nad Fatrou, jsem byl prvně skeptický. Cestou jsem ale jakéhosi génia loci, sílu historie místa, jako by bylo vidět i dlouhý příběh tohoto údolí. Když jsem se pak dostal na vrchol, cítil jsem jen nadšení. Dříve než jsem se ale začal dívat po Střední Moravě, užíval jsem si samotný vrch.

I na samotném vrchu bylo vidět že příběh tohoto místa je dlouhý. Stávající situace místa je skvělá a toto místo samo o sobě je pro mne velkým lákadlem. Na vrchu jsou tři vyvýšeniny, jakési pahrbky. Pod jedním z nich se schovávají bývalé základy zaniklé hvězdárny která zde stávala. Dále je zde z trámu složená keltská runa "symbol přátelství" která připomíná dlouhou historii tohoto místa. Kromě tohoto už zde můžeme spatřit jen pár mladých stromů a na opačné straně vrchu je příjezdovou silnici s rozcestníkem. Když vyběhnete na nejvyšší ze tří pahrbků a rozhlédnete se, první co asi budete hledat očima budou Napajedla. Z nich ale asi moc nevidíte, snad jen kalvárii na protějším vrchu západně od Napajedel. Zbytek výhledu ale vše dožene.

Při pohledu na sever si všimnete nejbližší stojící vesničky Žlutava, té dominuje telekomunikační vysílač.

Obr. 30 Pohled na sever

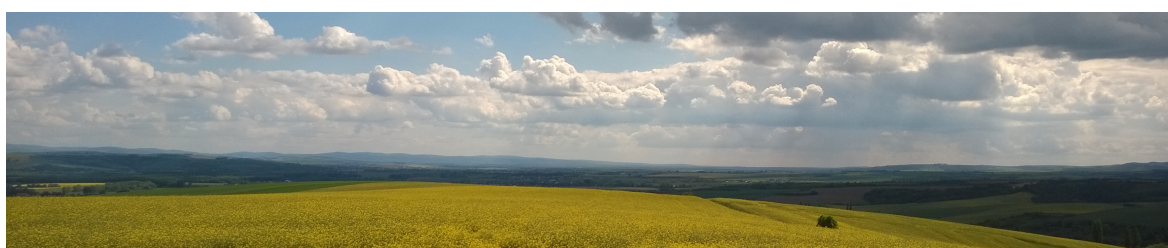
Severo-východně potom můžeme pozorovat Otrokovice, ty už leží na území Hornomoravského úvalu. Za Otrokovicemi je potom vidět část Zlína a nad ním se tyčící signalizační věž. Pokud máme štěstí a je jasný den bez oparu můžeme za tím vším tímto směrem pozorovat Hostýnsko-vsetínskou hornatinu a začátek Javořiny.

Pohled na východ přes kalvárii nám pak ukáže zvedající se Bílé Karpaty.

Obr. 31 Pohled na východ

Jihovýchod a jih nám pak ukáže velkou část Dolnomoravského úvalu. Zde můžeme vidět třeba štěrkoviště která stojí vedle Spytihněvi a celé okolí UherskoHradištska.

Obr. 32 Pohled na jih

Směrem na Jihozápad pak uvidíme začátky Chřibů a siluetu hradu Buchlova, vedle stojící Barborku a Holý kopec.

Na západ od Makové pak už vidíme celý masiv Chřibských hor a při dobré viditelnosti uvidíme i známou rozhlednu *Brdo* (587 m n. m).

Obr. 33 Pohled na západ

Výhled z tohoto vrchu má tedy hodně co nabídnout a je jen škoda že tu není něco co by proudící turisty a cyklisty zdrželo na moment aby si udělali čas se rozhlédnout. Viděl jsem hodně lidí tudy projít nebo projet, málokdo se ale zastavil. Chyba je nejspíš v tom že z kopce který se zvedá tak plynule a působí tak pokojně nikdo asi nečeká zajímavý výhled do krajiny. Opak je ale pravdou a pohled na Dolnomoravský a Hornomoravský úval je odsud výjimečný, stejně jako toto místo samo o sobě.

3.2 NAPAJEDLA

Napajedla jsou město stojící na území střední Moravy a jsou součástí Zlínského kraje. Krajské město leží od Napajedel pouhých 12 km a dělí je od sebe pouze město Otrokovice, které je přímo napojené ke Zlínu na jedné straně a na straně druhé se téměř spojuje i s Napajedly. Městečko je přilehlé u řeky Moravy kde je jeho nejnižší nadmořská výška pouhých 185mm. Jinak je obec položená asi 205 m n. m. a nejvyšší bodem je potom vrch Maková který je na západě obce a má 338 m n.m. Napajedla jsou již od pravěku přirozeným přechodem mezi Dolnomoravským a Hornomoravským úvalem. Proto tudy také vždy vedla přirozená cesta jak lidí tak i zvířat. Důležitý na tomto místě byl také brod, který zde hraje důležitou roli a byl klíčovým prvkem při původním osídlování. [5]

"Město Napajedla leží na hranici Hornomoravského a Dolnomoravského úvalu, na rozhraní tří regionů Hané, Valašska a Slovácka. Na 19,8 km² zde žije 7750 obyvatel. Místo, označované jako Napajedelská brána, tvořilo již pro pravěkého a středověkého člověka strategicky důležitý bod. Údolí řeky Moravy s příznivými životními podmínkami, nacházející se na obchodní stezce, vytvářelo předpoklady pro trvalé osídlení. Historický název města sám vypovídá o jeho významu. Po staletí využívaly obchodní i vojenské karavany brod na řece Moravě při cestě od Baltu do středomoří a zpět. Při zastavení zde napojily koně, v okolních lesích našly potravu. Z osady bylo ve 14. století městečko, v 19. století město. První písemná zpráva pochází z roku 1355. Napajedla náležela díky své strategické poloze ke starobylým dědičným panovnickým majetkům a později byla lákavým zastavním panstvím. Dlouhodobě se ujali vlády nad územím Žerotínové. Výraznou stopu v historii panství zanechal rod Rotalů, který je několikanásobně zvětšil. Erbovní znak Rotalů zdobí vstupní brány do kostela sv. Bartoloměje i napajedelského zámku. Ten postavil v barokním slohu pro poslední dědičku Rotalů vídeňský dvorní architekt Grimm. V současnosti je zámek v rekonstrukci, ale lákavou procházku nabízí krásný zámecký park." [6]

3.3 LÁZNĚ SLANICA

První zmínka o lázních v Napajedlech pochází již z roku 1669. Tyto lázně jsou spojeny s pramenem jemuž se říká "Slanica". Voda zde má téměř stejné složení jako v Luhačovických lázních. Voda z pramene je užívána k léčení nemocí žaludku, ledvin, plic, dny, gynekologických onemocnění, nádorových chorob, kožních nemocí, revmatismu a dalších nemocí. Napajedlané prý používali místní minerální vody k vaření zeleniny, zadělávání kvasu a napájení dobytka. Lázně dlouhou dobu prosperovaly. V roce 1837 bylo v lázeňské budově v provozu 19 pokojů a bytů a 10 koupelen. V prvním poschodí budovy se nacházel taneční sál, v němž se hrávala i divadelní představení, především v provedení kočovných společností.

Obr. 34 Lázně Slanica (dobová fotografie)

Obr. 35 Hudební altánek lázní

Součástí lázeňského areálu byl i udržovaný park na úbočí Makové s hudebním altánkem. Dnes zde můžeme vidět už jen fragmenty míst kam se chodily bavit lázeňští hosté a kde dříve stával altánek. Atmosféru kterou toto místo ale dřív mělo lze stále cítit. Myslím že vše by zde teoreticky mohlo fungovat jako dřívě. Lázně však postupně zasáhlo hned několik zlých událostí.

První rána přišla hned v roce 1837, kdy se část lázní musela přebudovat na cukrovarem. Další zásah přišel v roce 1841 kdy areál lázní přešla jednokolejná vlaková dráha, která se stala důležitou spojnici mezi Vídní a Polskem. Tuto první ránu však lázně obstojně přežily a spíš se jen těšily přízni hostů kteří sem mohli jezdit přímo z Vídně. Toto prosperující období ale netrvalo věčně. postupně byla přidána druhá kolej, tím se zvedla hlučnost. S výstavbou druhé dráhy také souvisí postupné poškození samotných pramenů. Správa železnic měla zjednat nápravu, nakonec se tak ovšem nestalo a lázně byly roku 1872 zrušeny. Snaha vrátit pramen Napajedlům proběhla v roce 1903, kdy byl pramen vyveden na povrch a byla vybudována zkruš na vodu. Další vývoj proběhl v roce 1914 kdy zde obec nechala vystavět budovu, tu zde můžeme vidět až do dnes. Ještě ale téhož roku vypuk-

la válka a tak život kolem lázní zase trpěl. Další zmar a to asi nejhorší přišel v roce 1934, kdy se z cukrovaru stala Fatra jako součást Baťových závodů. Provoz takového podniku se stal naprosto n slučitelný s fungováním lázní.

Dnes se zde stále můžeme napít z pramene. V blízkosti také Hospůdka, výletníci nebo cyklisté se tedy můžou příjemně osvěžit na cestě na vrch Maková. Bylo by asi jednoduché nahlížet na celou situaci negativně a říct že Fatra naprosto nevhodným způsobem odstavila Napajedlům jejich vrch a navíc zablokovala přirozenou cestu údolím. To by byla ale jen půlka příběhu, takže snažme se zůstat optimističtí. [19] [5]

3.4 FATRA A JEJÍ PROBLEMATIKA

Obr. 36 Vstupní brána Fatra

Fatra je z historického hlediska prvním zpracovatelem plastů v České republice. Byla založena v roce 1935 koncernem Baťa. Prvními výrobky byly plynové masky a ochranné oděvy, pryžové hračky a technická pryž. Od roku 1940 započala postupná orientace na zpracování plastických hmot. V časech 2. světové války byl sortiment pozměněn pro potřeby německého vojenského průmyslu, začaly se vyrábět záchranné čluny pro námořnictvo, nebo ochranné obleky pro letce. V době války Fatra měla problémy se získáváním potřebného kaučuku pro výrobu a tak se začala zaměřovat na alternativy. Tím pádem zde postupně vznikalo zpracování a výroba spojená současně s výzkumem PVC. Po válce se firma snažila vrátit k původní výrobě hadic, pláštěnek a hraček. Fatra funguje stále, díky svému zázemí a zkušenostem pomáhala v začátcích i dalším gumo zpracovatelským firmám jako třeba Gumotex.

Dnes Fatra stále prosperuje a vyrábí velký sortiment výrobků. Poskytuje taky možnost práce pro lidi z Napajedel a určitě pomáhá celkovému rozvoji obce. Nešťastné je pouze její umístění a problémy které z toho plynou. Továrna vyrostla na místě původního cukrovaru, ten ve své době působil problém již zmíněným lázním a pro Fatru to dnes platí dvakrát tolik. Pro továrnu je důležitá

její dostupnost k materiálům které zpracovává a současně zase odchod jejich výrobku, vlakové propojení je pro ní tedy velmi důležité. Stejně tak je tomu i spojení s místní silniční komunikací, která je zde velmi rušná a spolu s Moravou odděluje továrnu od města. Existuje zde tedy velké odtržení které se dá jen velmi těžko změnit. I kdyby se vyřešil problém propojení lesoparku lázní a centra města, je zde stále problém velké hlučnosti silnice a továrny a často projíždějících vlaků. Tímto problémem ale netrpí pouze Napajedla, stejná situace se opakuje i v Otrokovicích i samotném centru Zlína. Pokud tedy zapomeneme na hluk a půjdeme se z blízka podívat přímo k Fatře a stoupneme si před její bránu, uvidíme skrz hlavní vchod až do samotného lesoparku za ním. Cesta i průhled je volný, na konci jsou jedinou překážkou koleje. Zde by mohl být podchod pro chodce jak je to o pár set metrů dál hned naproti budovy lázní. Problém je pak už jen samotná cesta Fatrou a asi by nebylo dobré nechat lidi se jen tak toulat po továrně. Chytře vymezená cesta, nebo dokonce nadchod či most by mohl být silným zážitkem a výpravou do útroby továrny. Takové přemostění by pak končilo zhruba v místech kde dřív stával lázeňský altánek a kde dnes jako zůstala památka na tuto dobu je rovný plácek a lavička. Jako jedna z alternativ se nabízí obcházení Fatry, tyto návrhy a její varianty ještě uvidíte dále v této práci. Primární snahou je ale propojení a navrácení lesoparku Napajedlům spolu i s jeho vrchem Maková.

Moje představa ideálního stavu je přímá cesta od Napajedelské radnice až po místo kde by měla stát rozhledna. Po jednoduchém proměření by se dalo počítat že by tato cesta měla jen něco přes kilometr a tím by se mohla stát relativně navštěvovanou ze strany občanů z Napajedel. Procházka by vedla již dnes krásným centrem městečka a dále přes řeku Moravu. Přemostění by nás potom mohlo od řeky dovést přes hučící trubky továrny rovnou do lesoparku. Ten by se mohl stát odpočinkovou zónou ať už pro zaměstnance Fatry nebo i pro obyvatele Napajedel. Stačilo by les běžně udržovat a na bývalém místě plácku s altánkem by mohlo vzniknout příjemné sezení. Uplatnění by zde pak našla i budova lázní a její dnes troch zchátralá hospůdka a okolí. I přes všechny nesnáze zde ale hospoda stále funguje a při cestě na vrchol kopce se zde můžete osvěžit třeba limonádou která zde stojí pouhých 8 Kč. Dál vás pak příjemným lesem cesta přivede rovnou až na pomyslný vrchol k rozhledně. Ta by lidem dávala nadhled nad celou věcí nad celými Napajedly. Také by se zde dalo zapomenout na zvuky továrny a hluk hlavní cesty, neboť díky kopci a stromům odsud není vidět ani slyšet. V poslední době, teď když už je venku tepleji jsem zde strávil hodně času a byl jsem svědkem že tudy stále lidé lační po výletě proudí. Myslím se tedy, že je zde oprávněný důvod, proč by se jim cesta mohla usnadnit a zároveň otevřít dalším novým příchozím. [9]

4. NÁVRHY

4.1 ROZHLEDNA LIŠKA MAKOVÁ

Jako téma své práce jsem si vybral rozhlednu, nebylo mi zřejmé proč mi to téma bylo nějakým způsobem blízké, jak jsem ale začínal řešit problematiku rozhleden bylo mi vše jasnější. Jak už je z názvu patrné, rozhledny jsou určeny k rozhledům, dále zde taky fungují jako cíle cest. Ujít si svou cestu a nakonec najít svůj rozhled to je smysl. Není zde nic hmatatelného, ta náplň je ale silná. Rozhledna pro mne byla víc pojem než forma. Proto už od začátku práce jsem stále myslel spíše na něco méně hmotného. Tak nakonec vznikl nápad s lehkou konstrukcí místo pevné kamenné stavby, která by zde stála dalších sto let. Ne že by snad ocelové rozhledny nemohly stát sto let

. Když člověk stojí u kamenné rozhledny tak ale často přemýšlí nad tím jak zde asi dlouho stojí, dumá nad historií a dívá se do tlusté knihy návštěv. U konstrukce je okamžitě vidět princip věci a tím i účel. Udělat tedy konstrukci a na ní postavit plošinu je velmi jednoduché a lidé takovou stavbu vezmou velmi lehce. Účel i podstata jsou přeci hned vidět a zbývá tak víc času na samotné rozhledy. Konstrukce je brána jako samozřejmost, je to všude. Fabriky, sloupy VN, jeřáby, ploty, sloupy, obří skladiště, vše esence čisté funkce. Co ale taková rozhledna a její funkce? Když nepočítáme tu že se musíme vynést nad zem aby se této stavbě vůbec mohlo říkat rozhledna začíná to být zajímavější. Tento zajímavý moment ale pro mne nebyl jediný proč moje myšlenky vedli k ocelové konstrukci.

K ocelovým konstrukcím mám hlubší vztah. Celé dětství jsem vyrůstal u elektrické rozvodny která nekonečně bzučela a kolem mého domu stály desítky konstrukcí a stovky ocelových sloupů vysokého napětí, stejně jako moje rozhledna byli složeny jako velká skládačka trojúhelníků nad sebou. Některé s těchto ocelových krás kolem rozvodny byly odpojené a dalo se na ně tak šplhat stejně jednoduše jak po žebříku. Tyto sloupy taky neměli už žádnou funkci ale díky tomu že se po nich dalo šplhat vysoko nad zem teprve našly svoji krásu a nový smysl. Vše se zdá být tedy jasné a vše funguje, jediné co chybělo, bylo celé věci dát ještě i trochu toho puncu, přidané krásy, aby rozhledna nebyla jen dalším sloupem z tisíce. Tento problém je totiž přesně nemocí rozhleden dneška kdy se staví z jedné stavebnice které se říká telekomunikační věž. Lepší verzi jsou pak stavby trámové. Nemůžu si ale vzpomenout skoro na žádnou z nich z posledních let, protože zde je velká absence jakékoliv snahy být něčím zajímavým, nebo novým. Svoji konstrukci trojúhelníků jsem se snažil tedy rozbít a hledat nový tvar. O stavbě jsem se snažil ale přemýšlet stále jako stavebnici z kolekce telekomunikační věže, ze které tak jako z lega, můžu postavit něco jiného než jen co je na přibaleném plánu. Na to jak se celá věc povedla si každý udělá každý svůj názor. Přesto doufám že

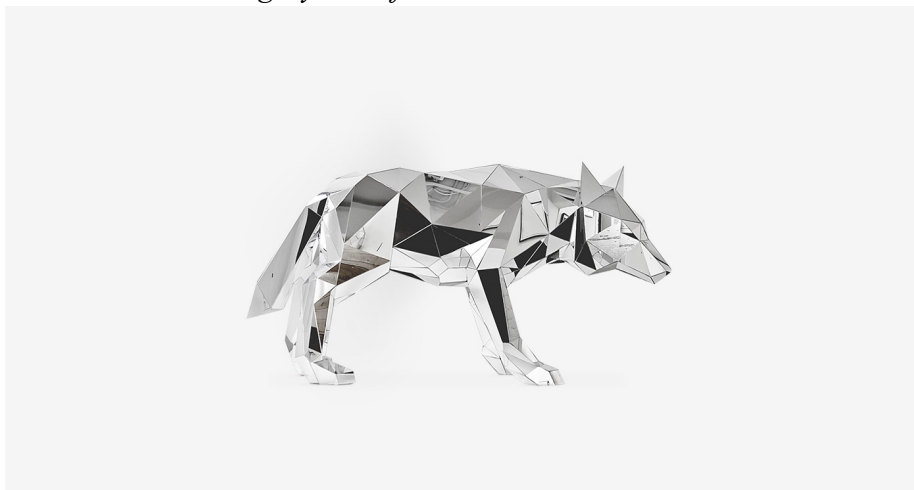
se každý se zamyslí nad tím jak by si to on postavil ze součástek co ještě v bedně zbyly. Nejde tedy jen o výsledek, je zde opět cesta. Takže pojďme si to trochu projít, snad k něčemu dojdeme.

4.2 INSPIRACE a REŠERŠE

Inspiračních zdrojů je vždy asi hodně a o některých z nich ani možná nevíme. Zkusím tedy vzpomenout jen ty nejdůležitější momenty pro mojí práci. Je zde možnost že se budu trochu opakovat, snažil jsem se dělat rešerši před i v průběhu práce. Některé práce, které jsem tedy našel v rámci rešerše se později staly i mými inspiracemi. To že jako hlavní zdroj inspirace považuji sloupy elektrického vedení a konstrukce telekomunikačních věží jsem zmiňoval. Pojďme tedy na ty další, jedním z nich je práce známého sochaře Arrana Gregoryho z Londýna. Ten vytváří zvířata, jako například vlka pouze složeného ze skleněných ploch. Dalším umělcem který mě silně oslovil byl další sochař, tentokrát z Ruska Platonov Pavel. Ten podobně jako Arran vytvořil zrcadlící se instalaci šelmy v lese. Jelikož je součástí rozhledny i malé sezení, rozhodl jsem se že lámání ploch na trojúhelníky použiji i zde. Vznikl zde zajímavý krystal, něco jako malý ledovec, malý klenot pod liškou. Ve správnosti tohoto řešení mě podpořily skvělé návrhy sezení od designéra Juliana Mayora. Ten používá při své práci krystalické členění a na osvětlení mně blízké lehké konstrukce.

Obr. 37 Arran Gregory - Wolf

Obr. 38 Arran Gregory - Wolf

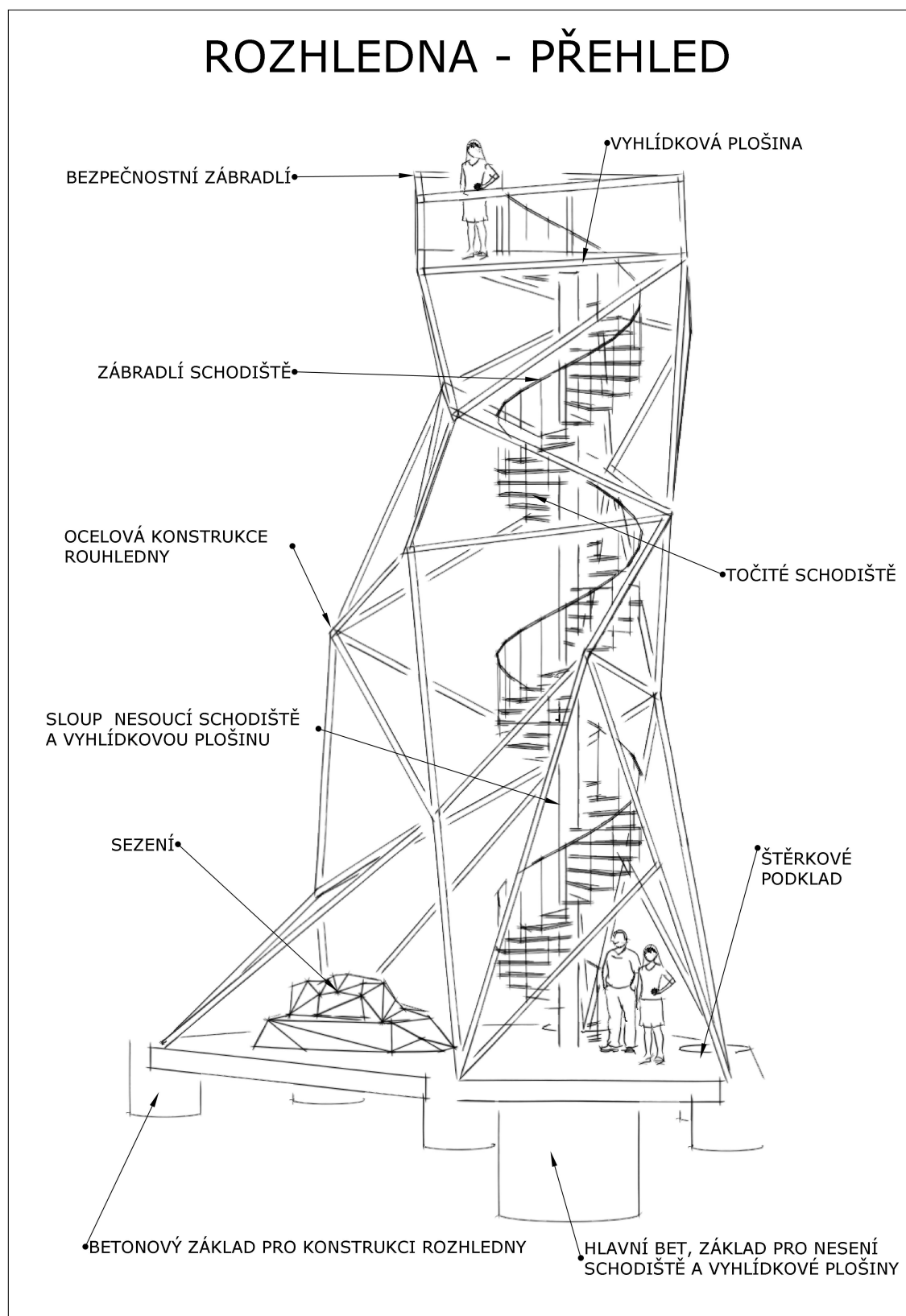

Obr. 39 Platonov Pavel - Wolfchrom

Obr. 40 Platonov Pavel - Wolfchrom

4.3 VÝVOJ PRÁCE

Obr. 41 Rozhledna - přehled

4.3.1 KONSTRUKCE A KONSTRUKČNÍ SPOJE

Při samotné práci mě ovlivnilo hned několik zdrojů. Můj hlavní zdroj byl ale doufám mé vlastní zkušenosti. Nejsilnějším motivem pro mou práci byly již zmíněné konstrukce vysokého napětí, k nim se ale přidalo zkoumání konstrukcí mostu, jeřábů které je staví, nebo i zastřešení supermarketů a jejich příhradové konstrukce. Samotné tvarosloví pak prvně vycházelo ze snahy vytvořit jakousi kombinaci organického tvaru květu rostliny budovaného krystalickými plochami. Tato práce byla ale velmi složitá a složení ploch velmi komplikované. Celá věc tedy byla zjednodušena použitím ploch trojúhelníku, které vždy vytváří plochu.

Další vývoj byl díky tomu pak mnohem snadnější. Díky mému zatížení a lásce ke zvířatům, zvláště pak k šelmám psovitým jsem je sám začal podvědomě ve své práci s celkově abstraktními tvary hledat. Celý proces byl skvěle hravý, trojúhelníky umožňovaly pracovat svižně, proces těchto návrhů byl pak tím co mě nejvíc bavilo. Celé se to stalo o to víc zábavnějším že jsem nevěděl o práci s 3D skoro nic. Učení a zkoušení se tak stalo skoro 80% mé veškeré práce. Také bylo potřeba se trochu naučit a seznámit vůbec s principem stavby konstrukcí aby se moje návrhy nestaly pouhými

Obr. 42 Modely navrhovaných spojů

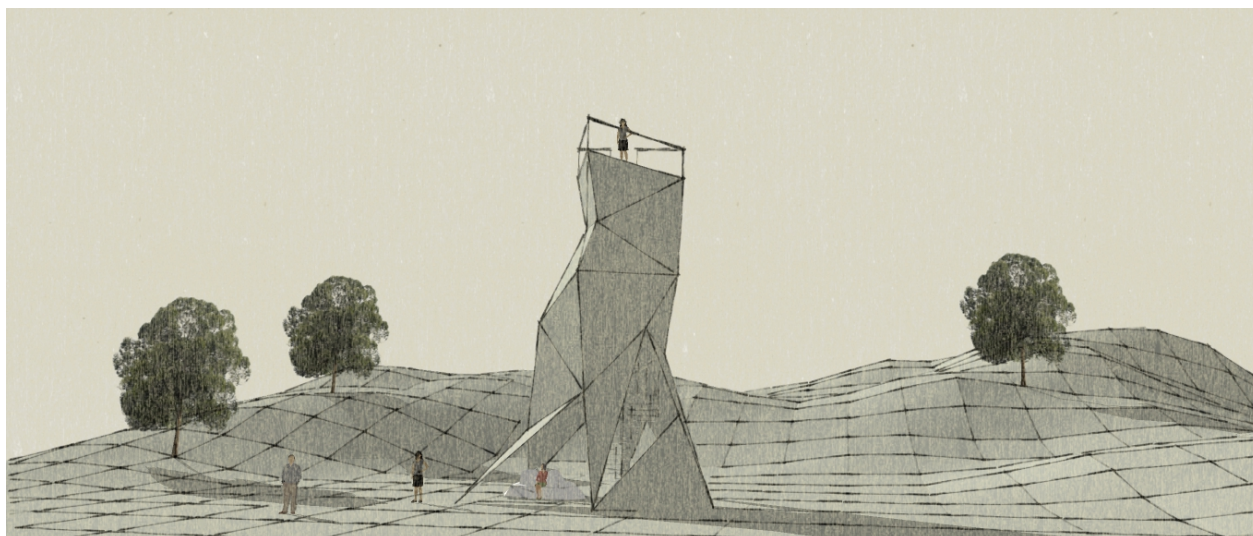
přestřelky. V tom jsem měl velkého pomocníka a díky jeho konzultacím se stala moje práce aspoň na papíře potenciálně reálnou.

Při samotné práci a stylizaci tvaru jsem postupoval hodně sochařsky, snažil jsem se vytvořit objekt s vyváženými hmotami. Zaměřoval jsem se hlavně na vše-pohledovost, většina rozhleden je osově souměrných, to jsem chtěl porušit už ze začátku. S tím že jsem pak začal tvarovat hmotu jako svoji lišku se celá věc vykryštovala. I když jsem věděl do čeho chci svůj tvar rozhledny stylizovat, cesta k cíli byla ale stále dlouhá. Tvar byl úplně ze začátku stavěn jako konstrukce složená s plných ploch aby zde byla více cítit hmota. Taková konstrukce by musela být hodně bytelná aby vydržela potenciální boční větry a unesla sama sebe. Zkoušel jsem tedy plochy odebrat, tvar lišky i hmoty byly stále patrné a tak jsem dál v práci užíval už jen samotnou příjemně vzdušnou konstrukci.

Když byl tvar z mého pohledu už připravený, začal jsem hledat jak konkrétně a z čeho vystavět konstrukci rozhledny. Ukázalo se že je jen málo materiálů které by zde mohli fungovat. Původní ideou bylo vystavět konstrukci ze stejných profilů, jaké jsou užívány na stavbu sloupů VN. Ty zde ale nemohly být nakonec použity, neboť svou pevnost mají jen v jednom směru. Musel jsem tedy najít materiál který by byl pevný ve vícero směrech. Proběhli tedy zkoušky s profilem T a I ty se ale také setkaly s nezdarem. Problém byl v komplikovanosti spojů, někdy se jich setkalo v jednom spoji i deset a to byl celkově neřešitelný problém. Navíc se ukázalo že celá stavba by byla zbytečně těžká a s tím by rostly nároky na základy i opět na celou konstrukci a spoje. Začal jsem tedy celý tvar čistit od přebytečných spojení a příček. To se ukázalo jako velmi prospěšné, jak pro tvar, tak pro konstrukci.

Jako finální materiál byla nakonec určena trubka, ta má svou pevnost ve všech směrech a je tedy perfektní pro mou stavbu. Ocelová kulatina je navíc používána jako materiál na výrobu telekomunikačních věží. Mohl jsem se tedy zde inspirovat co se týče konstrukčních spojů a telekomunikační firmy zas třeba na oplátku budou moct příště víc přemýšlet nad tvarem svých vysílačů.

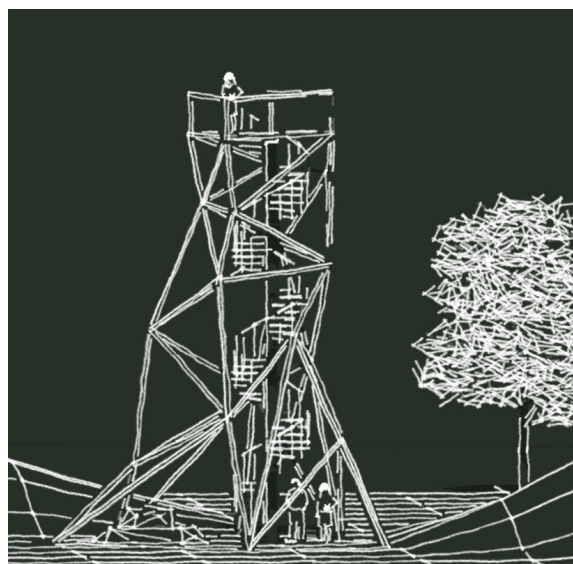
Jedním z posledních úkolů se staly tedy konstrukční spoje. Vznikla spousta modelů, většina z nich ale opět neprošla kvůli jejich nedostatečné pevnosti a neschopnosti snášet dost tlaku ve všech směrech. Spoj, který se nakonec ukázal jako nejvíce použitelný a vhodný, je dostatečně pevný a navíc umožňuje konstrukci být smontována na místě bez svařování. To je totiž důležité pro finalizaci povrchového dokončování, kterým bude stříbrná barva pozinkovaného povrchu.

Obr. 42 Návrh rozhledny - hmota

Obr. 43 Skica hmoty

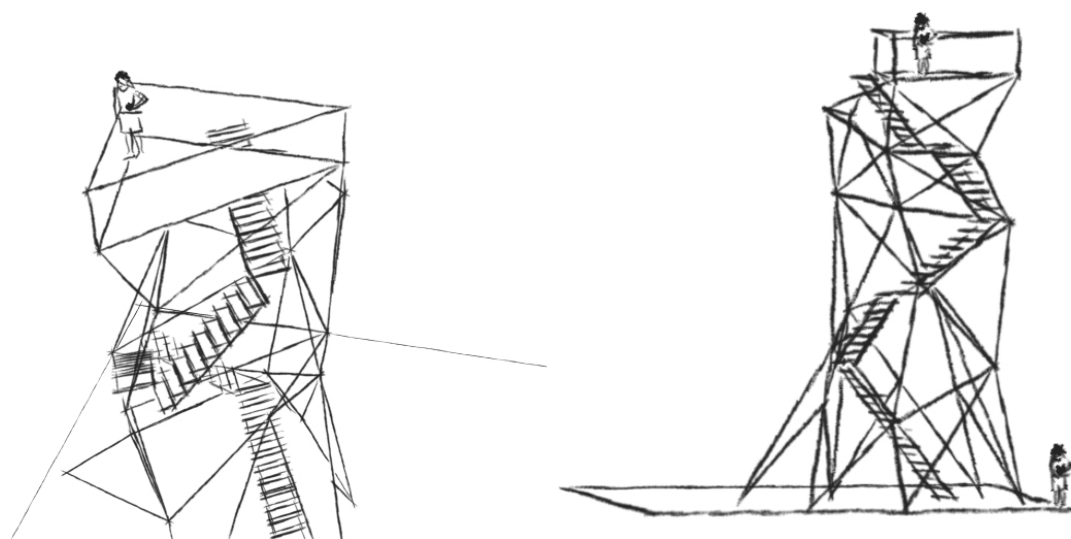

Obr. 44 Skica konstrukce

4.3.2 SCHODY

Původní schodiště pro rozhledny bylo zamýšleno jako přímé schody se zalomenými rameny. Takovéto schodiště by tak mohlo být svázáno přímo s konstrukcí a mohlo by kopírovat vnitřek, nebo vnější plášť. To by určitě zpříjemnilo výstup na vyhlídkovou plošinu. Tato varianta by ale byla váhově moc náročná a konstrukce by takovouto hmotu nejspíš neunesla. V tomto případě by bylo potřeba udělat schodiště co nejužší a konstrukci mnohem bytelnější, to by pak změnilo celé tvarosloví ke kterému jsem chtěl dospět. Závěrečné schodiště je tedy vřetenové částečně svařované a montované s monolitickým středovým sloupem. Ten nese a je součástí schodiště a zároveň podpírá vyhlídkovou plošinu a tím pomáhá konstrukci. Tento způsob řešení se tedy ukázal jako nejefek-

tivnější, dokazuje to i jeho časté používání na mnoha dalších ocelových rozhlednách. Esteticky spirála nepůsobí rušivě, spíše jde do kontrastu a příjemně se doplňuje s geometrickou konstrukcí.

Obr. 45 Návrh - přímé schody

4.3.3 SEZENÍ A UMÍSTĚNÍ

Součástí projektu je i návrh sezení přímo pod konstrukcí rozhledny. Umístění je voleno tímto způsobem, protože při pohledu vzhůru se naskytne zajímavý pohled na rostoucí kroučící se konstrukci rozhledny. Důležitý moment je také situování za třemi menšími vrchy, kde návštěvníci Makové najdou závětrí. Toto sezení je vybudováno stejným systémem třístranných ploch, stejně jako tělo konstrukce. Jedná se o krystalický objekt tvaru jakéhosi ledovce. Pokud by toto sezení nebylo dostatečné, opatřil by se vrch o další tři podobné systémy k sezení. K umístění se nabízí opět tři drobné pahorky, ty by v tomto momentu simulovaly jako by tři přirozeně oddělená místa s dobrým výhledem určená k sezení a odpočinku. Zde by mohly být opět umístěny další krystaly, nebo jiné příhodné pohodlné sezení, které by mohlo být opatřeno stolky pro drobné občerstvení na čerstvém

Obr. 46 Rešerše dalších možností pro sezení a odpočinek na vrchu Maková vzduchu.

Obr. 47 Návrh situace

4.3.4 BAREVNOST

Souběžně s otázkou tvaru jsem řešil i barevnou. První návrhy na barevnost byly odvážnější, nebyl důvod proč by tak živý tvar nemohl nést jakoukoliv barvu. Proto jsem dělal zkoušky s tyrkysovou a jejími odstíny, dále proběhla zkouška se žlutou a s oranžovou. Oranžová měla symbolizovat lišku v těle rozhledny. Nakonec jsem ale od toho upustil. Věci by byly pak příliš zřejmé a tím by upadaly na zajímavosti. Nechtěl jsem aby tělo lišky bylo hned patrné, okrádal bych pak diváky o možnost hledání. Navíc zde je možnost, že ve tvaru si každý najde něco svého, nejen to, na co jsem myslel já. To je kouzlo představivosti, kterou máme každý jinam naladěnou.

Aby se věc kolem barevnosti nestala matoucí rozhodl jsem se použít barvu která nebude nic evokovat a bude barvou neutrální. Zvažoval jsem variantu povrchového dokončení kdy se povrch nechá zkorodovat a následně se tato koroze zastaví. Na povrchu pak zůstane příjemná rezavá barevnost, podobná liščímú kožichu. Ta měla kontrastovat se stříbřitou barvou pozinkovaného toči-

tého schodiště. Nakonec i tuto barevnost jsem zavrhl, byla by složitá na aplikaci i na následné udržovatelný stav.

Finální podoba je stejná jak schodiště a to tedy dokončení barevnosti vytvořené při žárovém zinkování. Trvalost takového povrchu je kolem 40.let, to byl silný argument. Dost mě také baví představa rozhledny, která čas od času bude ve slunci házet odlesky na okolí a zároveň se bude ve slunci ztrácet. Z bližší vzdálenosti pak bude dávat stavbě lehkost a bude stále působit asociace s konstrukcemi které potkáváme kolem nás a které slouží čistě funkčně.

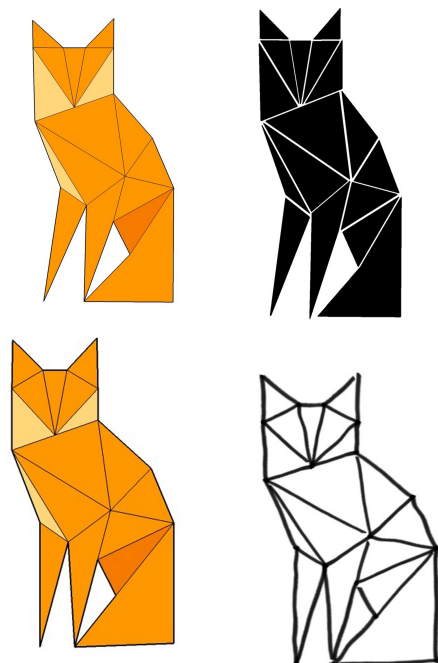

Obr. 48 Povrchová úprava žárového zinkování

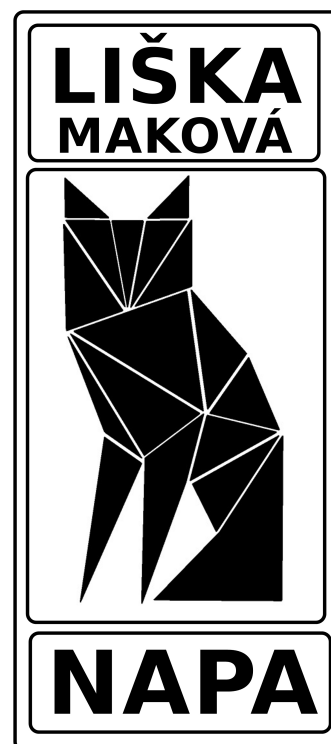
4.3.5 PROPAGACE

Jako součást práce jsem si dal za úkol vymyslet pro svoji lišku i patřičné logo, nebo piktoqram. Chtěl jsem si tak pomoci při jeho prezentaci. Každá rozhledna má své upomínkové předměty a suvenýry. Často se setkáváme třeba s razítky, na nichž je většinou vyobrazena ona rozhledna. Časté jsou také zajímavé vstupenky které posléze slouží jako připomínka námahy při výšlapu na kopec a návštěvy rozhledny. Odznaky jsou v dnešní době už trochu na ústupu a stejně na tom jsou i štítky na hole a dopisní známky s rozhlednami byly vydány naposledy v roce 2003. Stále jsou zde ale turistické dřevěné známky a určitě i pohlednice. O turistické známky bych svou potencionální rozhlednu určitě nechtěl připravit, v tomto případě je ale zvykem přímo kresba dané stavby, to bych tedy neměnil. Logem své rozhledny by se ale dalo opatřit městské značení směru k rozhledně, nebo přímo turistická značka. Piktogram je velmi jednoduchý a s pomocí šablony by nebylo těžké jej

umístit jak na stromy, tak i jakýkoliv další materiál. Další možností by pak byly už zmíněné razítka, nebo jakékoliv další tiskoviny spojené s rozhlednou.

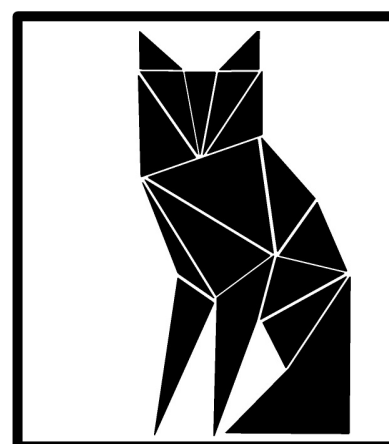
Obr. 49 Návrhy na piktogram

Obr. 50 Piktogram

Obr. 51 Turistická známka pro rozhlednu Maková

Obr. 52 Piktogram

II.

PRAKTICKÁ ČÁST

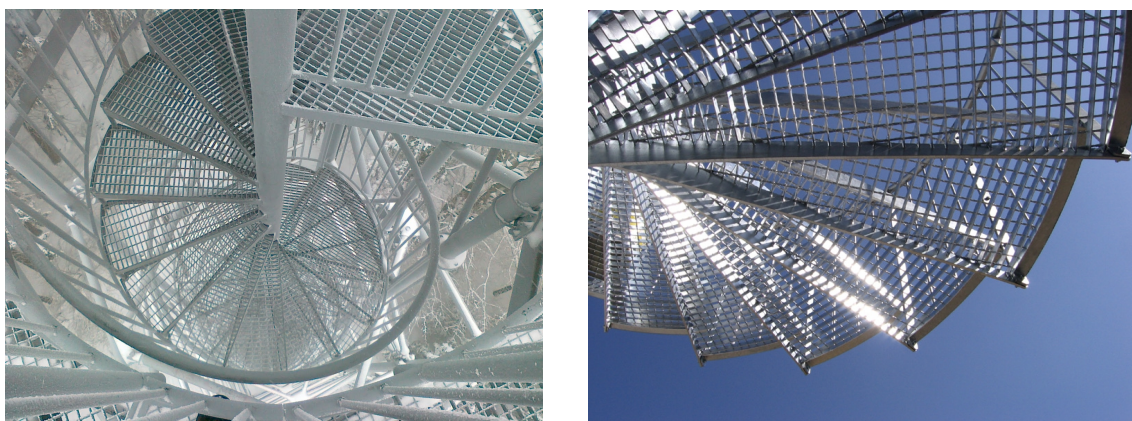
5. POPIS TECHNICKÉHO ŘEŠENÍ

Základem stavby jsou **betonové základy** které jsou pro přesnost a estetiku odlévány do kruhových forem. Máme zde dva rozměrové typy základů. První základy o průměru 1m a hloubce 1m. Tyto základy začínají na úrovni povrchu a slouží pro uchycení jednotlivých částí konstrukce. Jedná se o beton nosný prostý bez výztuže. Hlavním betonovým základem stavby je pak ten umístěný pod schodištěm. Tento blok betonu je ale umístěn 30cm pod úroveň terénu aby nebyl viditelný. Jeho průměr je 2m a jeho hloubka je také 2m. Opět se jedná o prostý nosný beton bez výztuže. Funkcí tohoto základu je aby nesl hlavní sloup schodiště.

Celý **prostor pod rozhlednou je vysypán štěrkem**. Je vysypán 30cm pod úroveň terénu. Aby se zabránilo jeho rozptýlení ,od půdy je oddělen pomocí geotextilie. Tento štěrk kryje hlavní betonový základ pod schodištěm, základy které ale nesou konstrukci zůstávají viditelné. Štěrk zde zabraňuje jinak nevyhnutelnému vyšlapání trávy a pozdějším problémům s blátem v případě dešťů a vlhkého počasí.

Monolitický sloup který nese nejenom celé schodiště a jeho součástí, nese taky z velké části váhu hlavní vyhlídkové plošiny, pomáhá tak konstrukci rozhledny v jejím nesení. Jeho průměr je 25cm a z betonového základu je zajištěn přes jeho patku šrouby, ty jsou zapuštěny do základu. Na vrcholu tohoto sloupu je nasazen čep ke kterému je připevněna hranolová konstrukce nesoucí porošt vyhlídkové plošiny.

Vřetenové schodiště je součástí tohoto nosného sloupu a je také poroštové. Je zde celkem 60 schodů, na výstupní čáře jsou široké 27cm, výška schodu je pak 19cm. Je opatřeno zábradlím s vyplní vodorovných prutů Ø 12 mm aby byly dodrženy všechny zásady bezpečnosti.

Obr. 53 Příklady točitého schodiště z poroštu a způsoby možné vyplně zábradlí

Vyhlídková plošina je tedy porošt, částečně nesen schodištěm a částečně konstrukcí rozhledny. V místě kde se setkává konstrukce s vyhlídkovou plošinou je konstrukce rozhledny opatřena

hranoly 4x4cm, ty jsou ke konstrukci přivařeny a pororošt je s nimi přichycen šrouby s elementy k tomu určenými. Kolem plošiny je zábradlí které je volným pokračováním konstrukce rozhledny. Je ale opatřeno výplněmi aby zde nedošlo k porušení bezpečnostních pravidel. Tato výplň je vodorovná lanková, nebo vodorovná s pruty Ø 12 mm. Je zde snaha aby z větší vzdálenosti nebyla výplň příliš patrná a nekazila tak celkovou kresbu rozhledny.

Samotná **konstrukce rozhledny** je z ocelových trubek a průměru 8 cm. Povrchová úprava je zajištěna žárovým zinkováním. Trvalost tohoto povrchu je cca 40 let. Jednotlivé části jsou k sobě šroubovány přes příruby aby nedocházelo k poškození povrchu zinkování. Setkávají se ve spojích které jsou také opatřeny přírubou. Jednotlivé specifické spoje jsou vyráběny technologií odlévání do formy, alternativou může být jejich frézování na CNC strojích. Tento způsob byl zvolen kvůli náročnosti výroby velkého množství tak specifických spojů, které by při běžném svařování nebyly dostatečně přesné a kresba sváru by vypadala nepatřičně. Konstrukce je připojena k jejímu betonovým základům stejně jako sloup schodiště přes patku, specifický spojovací element a příruby. Hlavní funkcí konstrukce je nesení vyhlídkové plošiny a zabraňování jejím výkyvům při silném větru. Další funkce je potom ta estetická.

Přímo pod rozhlednou je umístěno **místo k sezení**. Jedná se o odlitek z prostého betonu bez výztuže do formy. Díky tomu nehrozí poškození vandalismem ani přílišné poškození působením povětrnostních vlivů. Tento objekt je umístěn v prostoru šterku pod rozhlednou. Není zapotřebí aby byl posazen na jakékoliv základy, pouze šterk pod tímto sezením je předem upěchován. Sezení by mělo pojmut celkem až šest lidí.

Stavba je opatřena hromosvodem, nutnost leteckého překážkového osvětlení zde není kvůli nepřilíš velké výšce stavby. Hrozba požárního nebezpečí zde pak nehrozí díky kovové konstrukci a absenci jakékoliv elektronické instalaci.

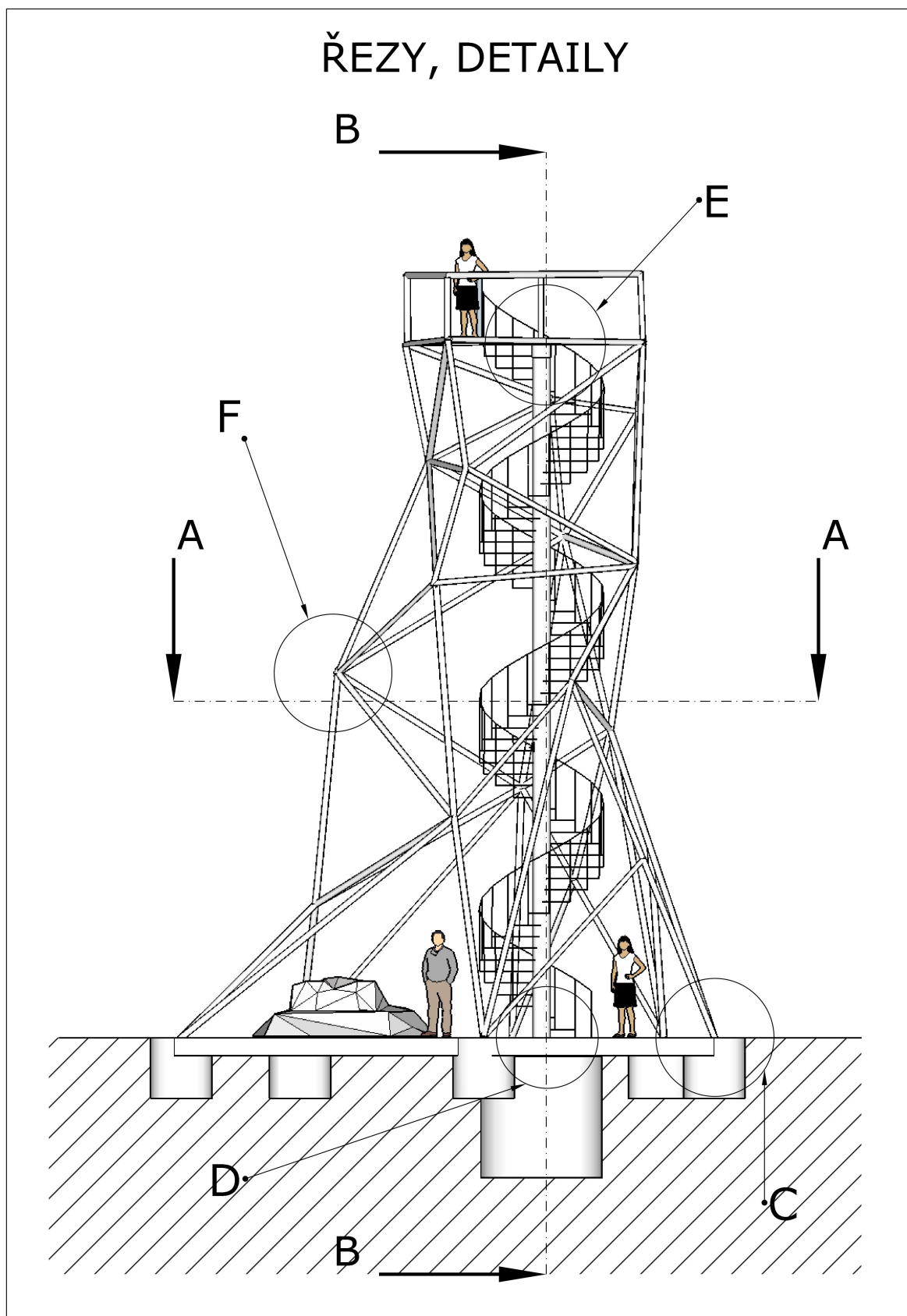
Dostupnost místa je dobrá, přímo k rozhledně vede jednoproudová silnice kterou využívají převážně místní zemědělci k přístupu na místní pole. Cesta je v dobré stavu a propojuje Napajedla přes vrch Maková až do Spytihněvi. Mohla by být tedy využívána při údržbě vrchu a svozu odpadu z odpadkových košů umístěných v okolí rozhledny. Je zde taky několik míst pro parkování nebo otáčení vozů v případě potřeby.

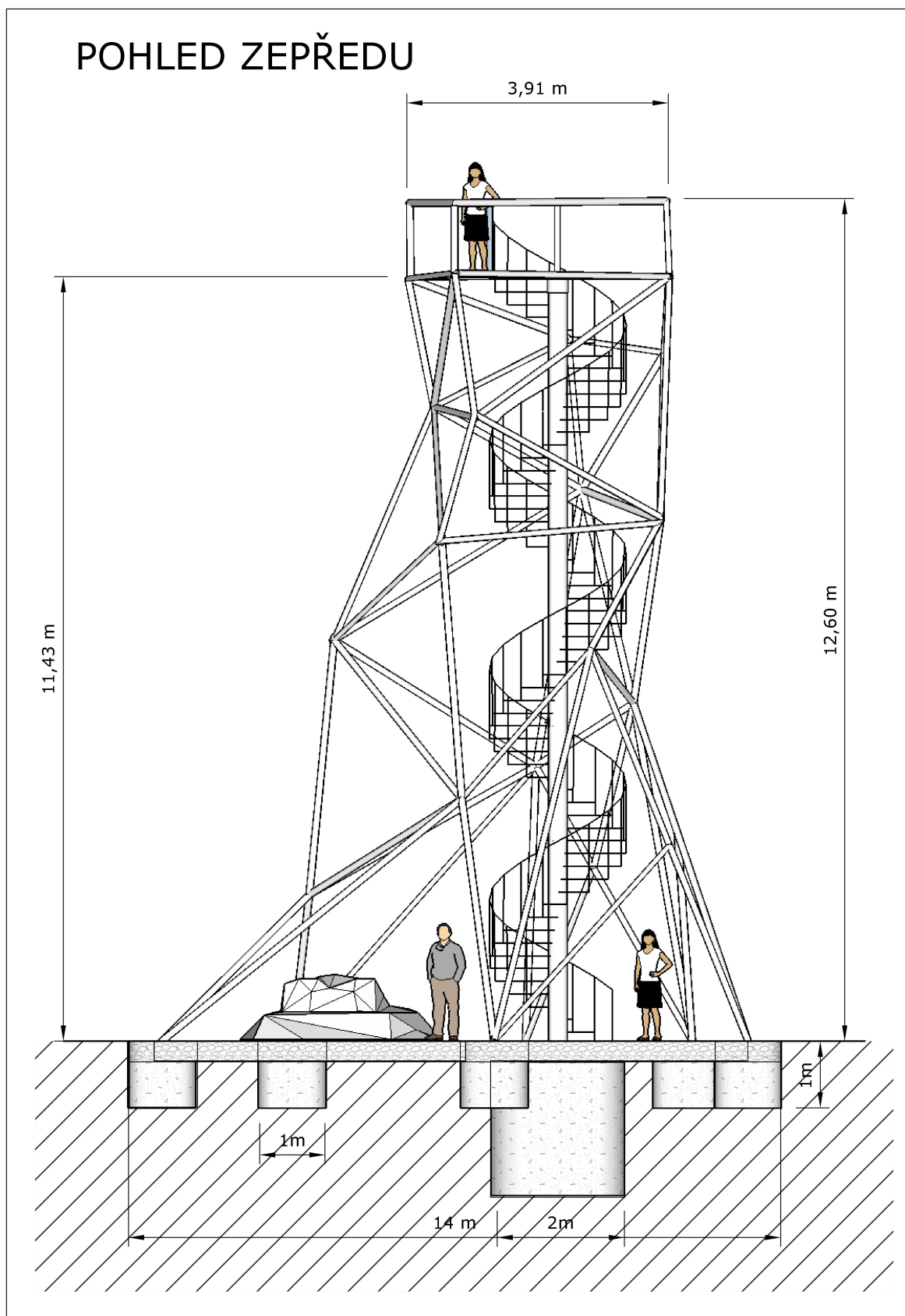
Obr. 54 Vizualizace rozhledny

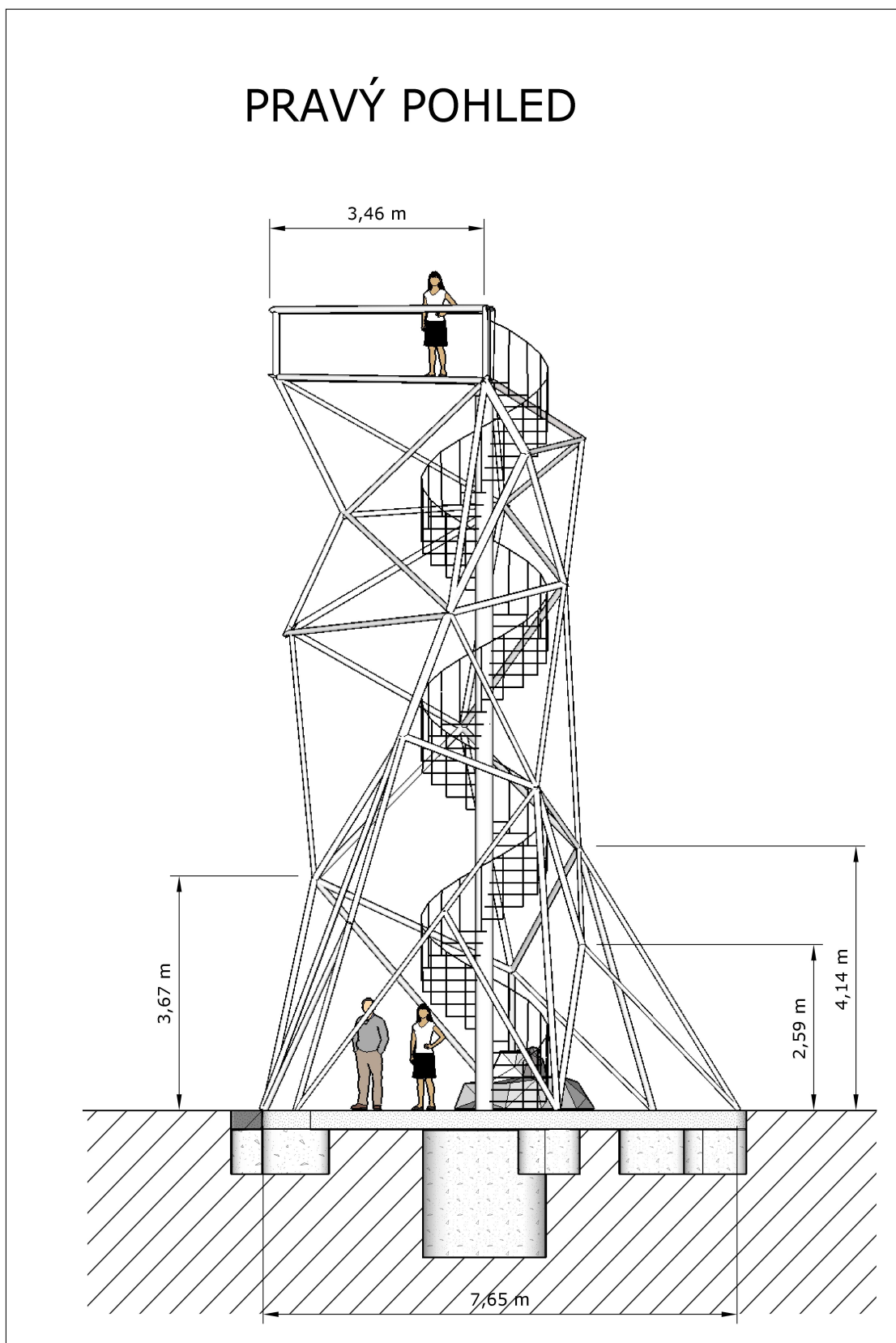
Obr. 55 Vizualizace rozhledny

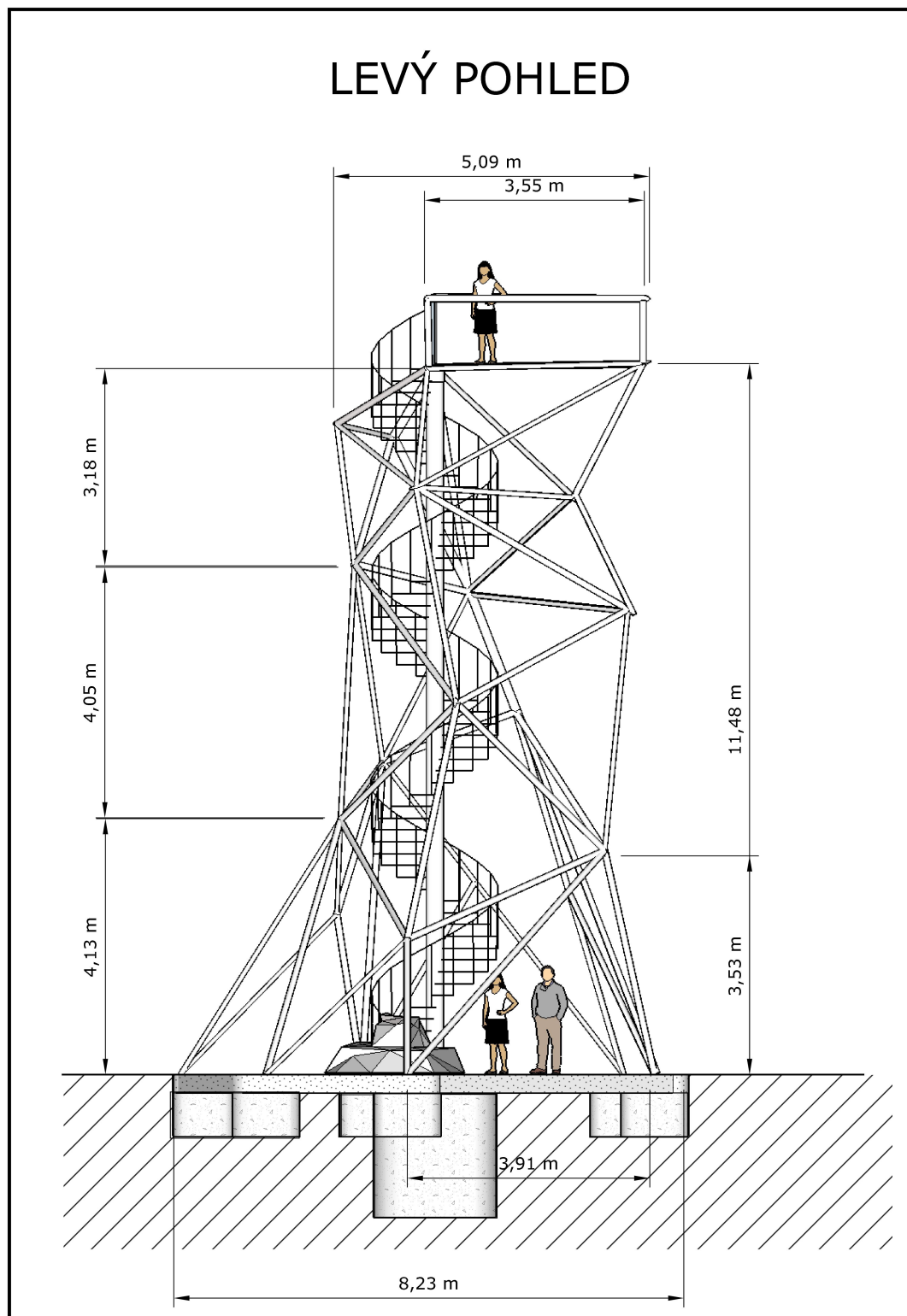
Obr. 56 Řezy, detaily

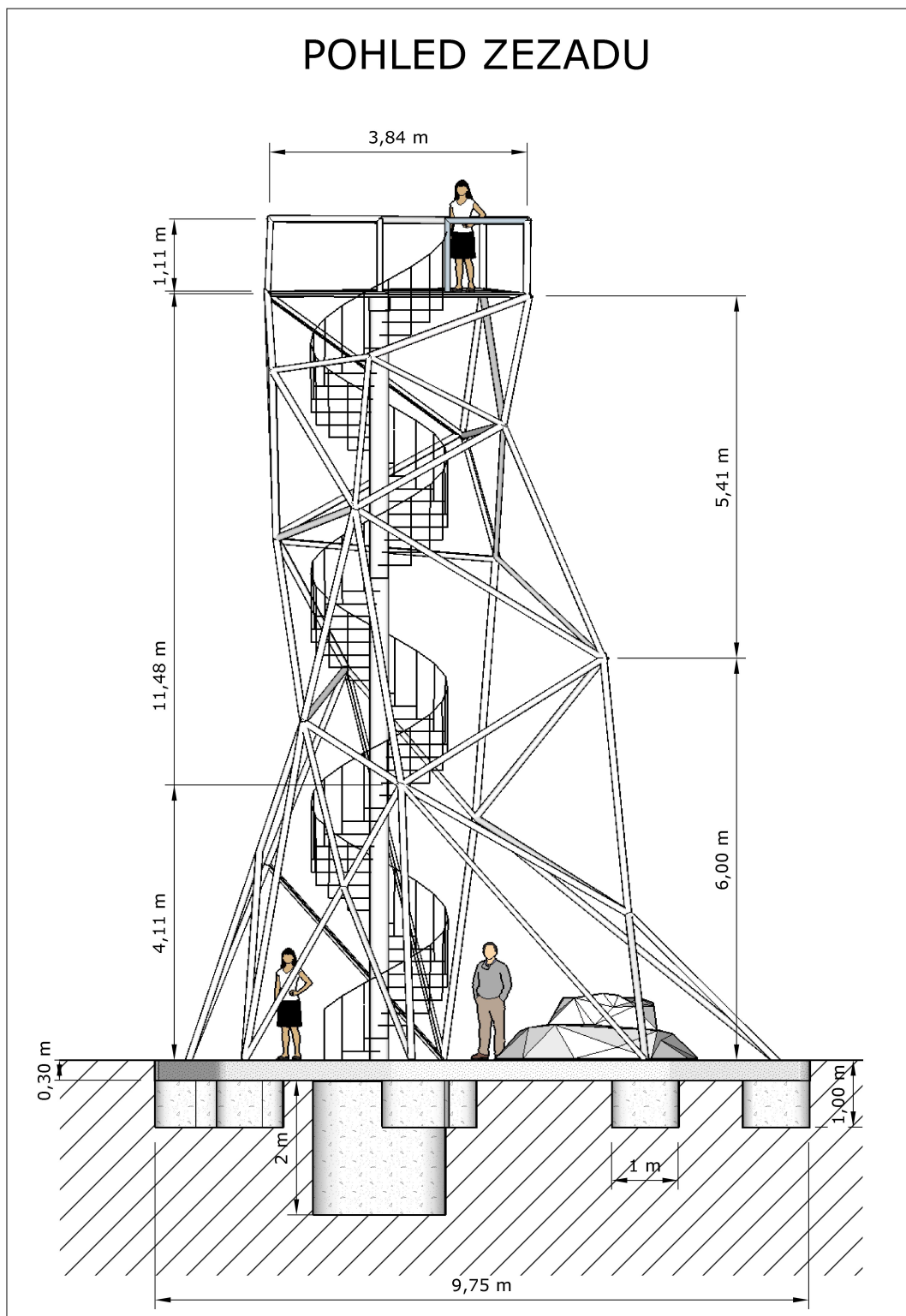
Obr. 57 Pohled zepředu

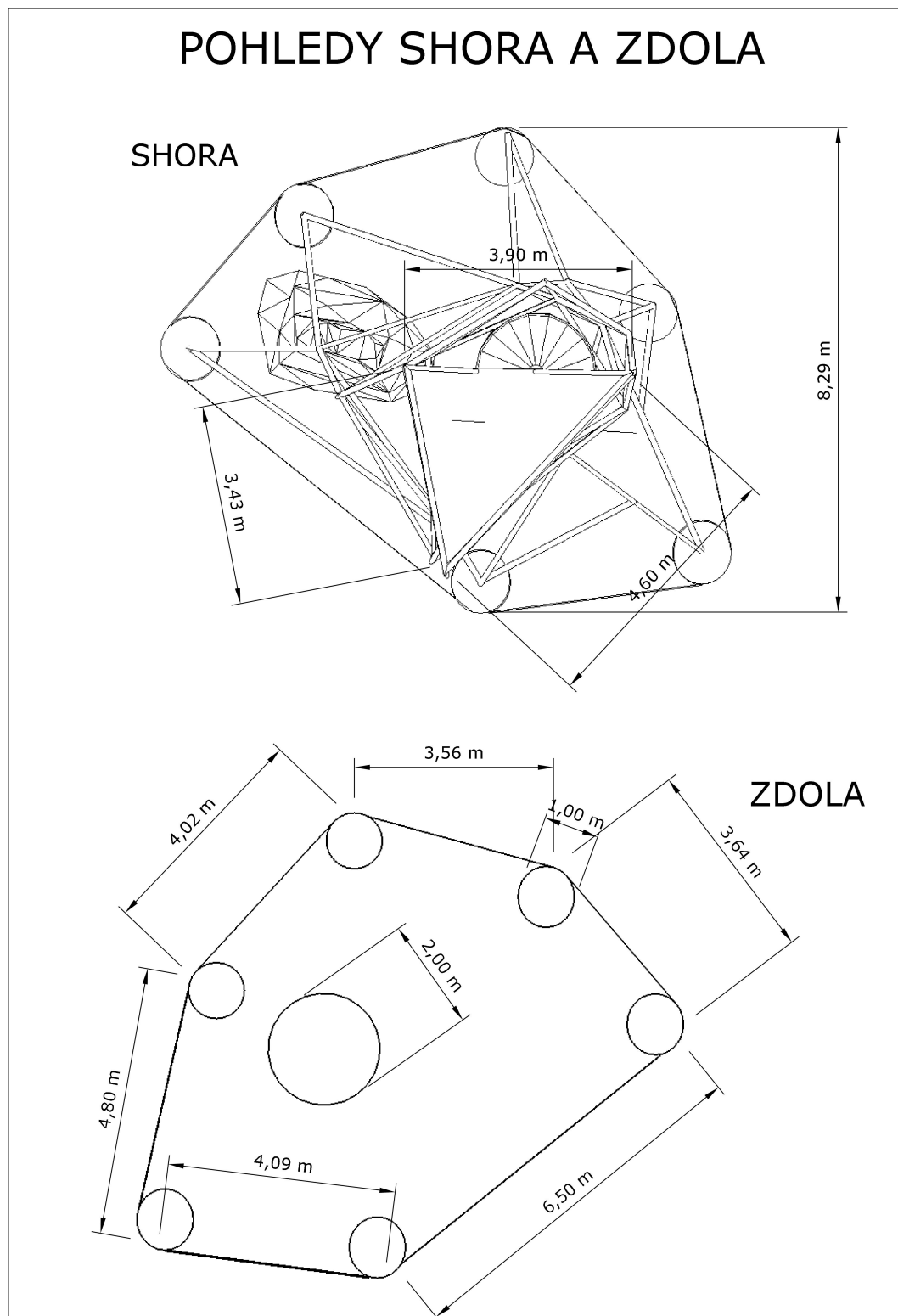
Obr. 58 Pravý pohled

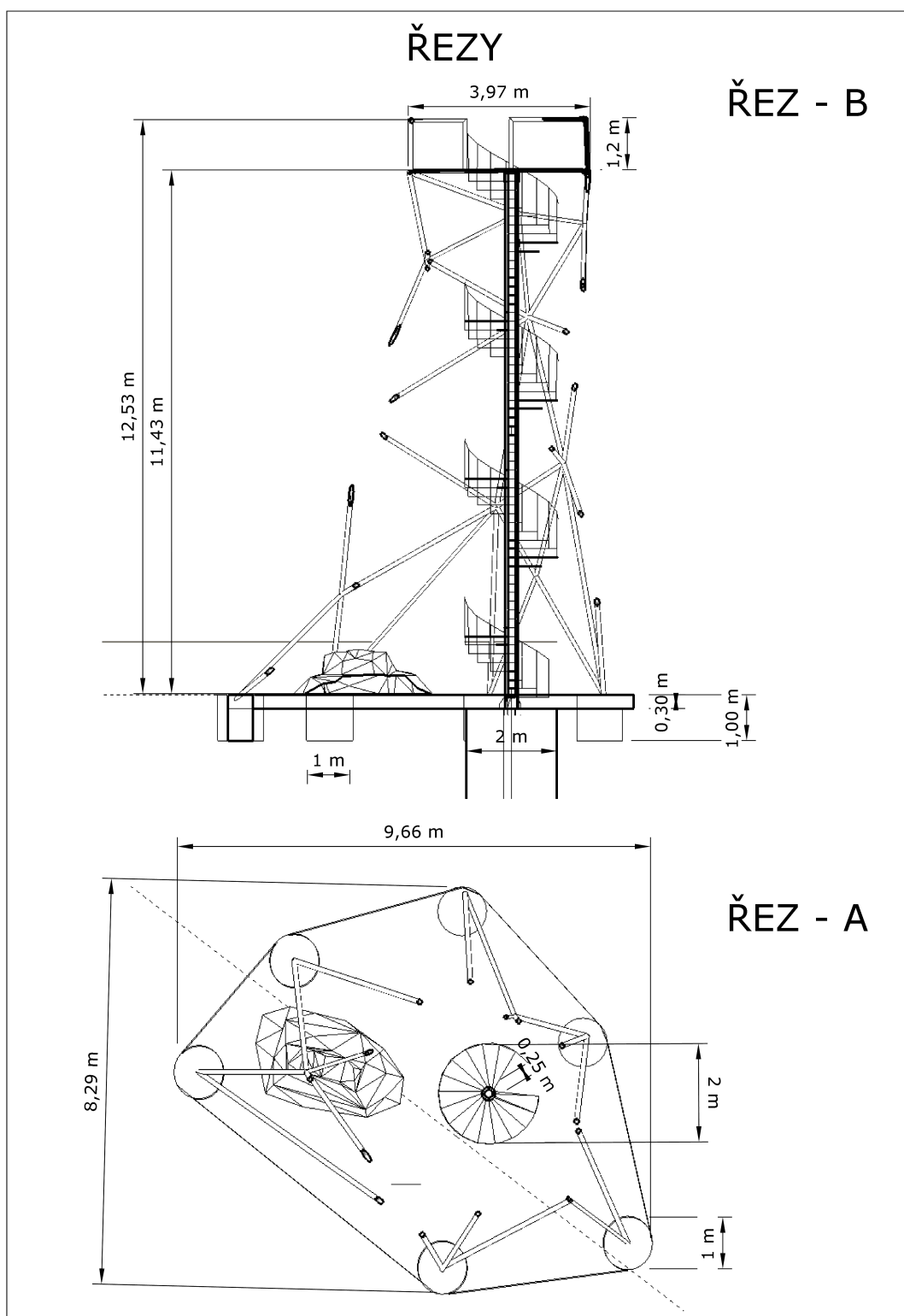
Obr. 59 Levý pohled

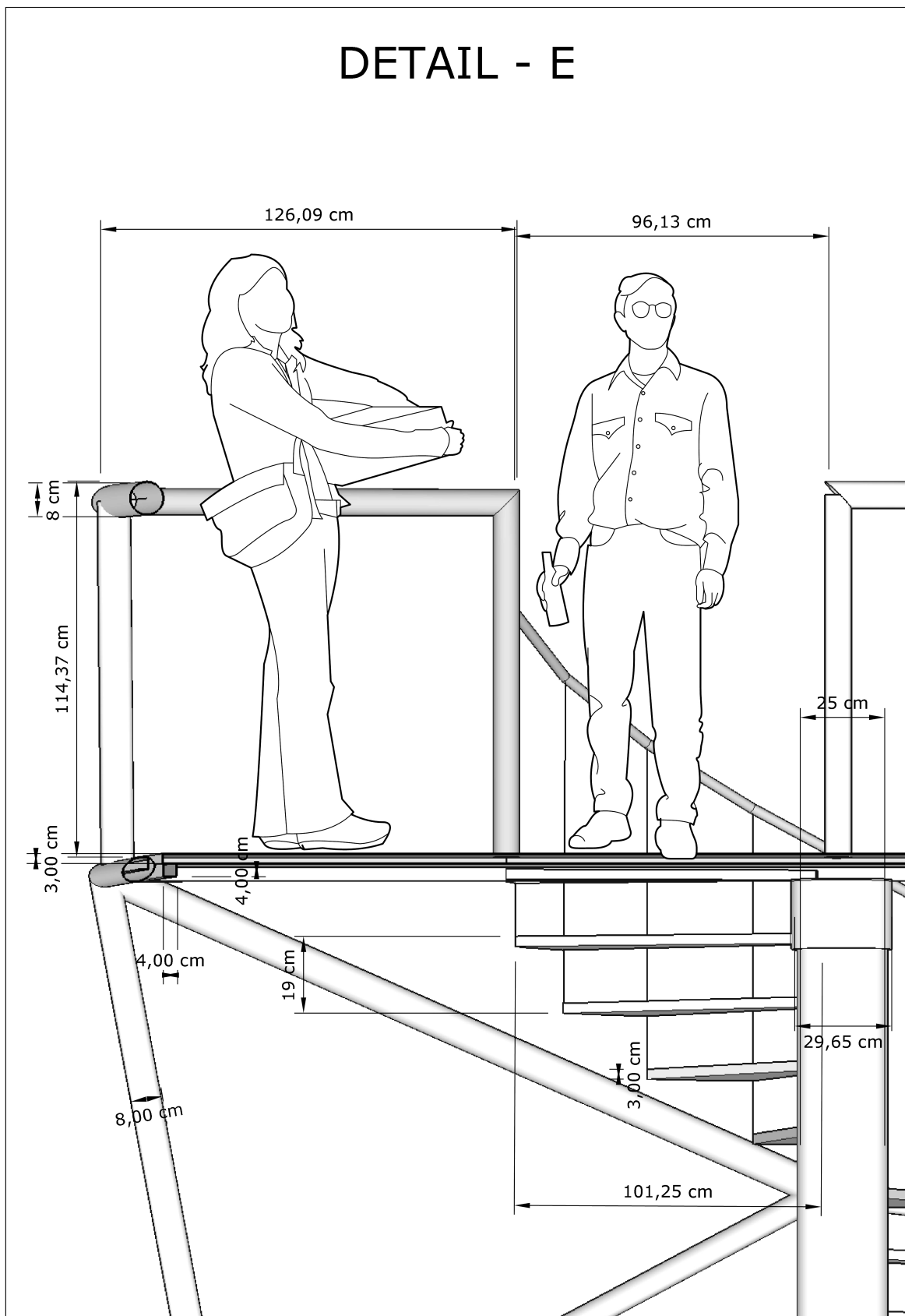
Obr. 60 Pohled zezadu

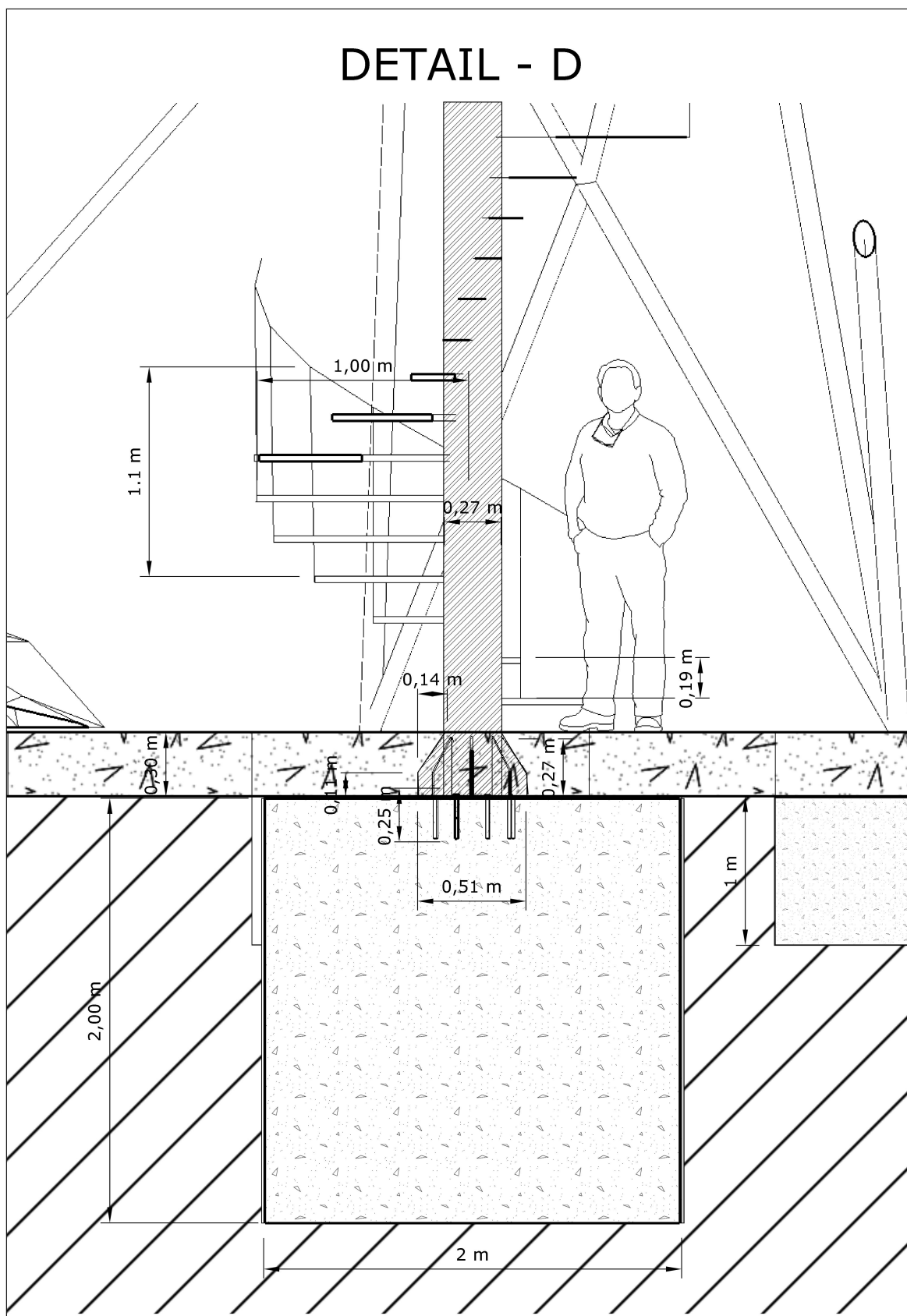
Obr. 61 Pohled zdola a shora

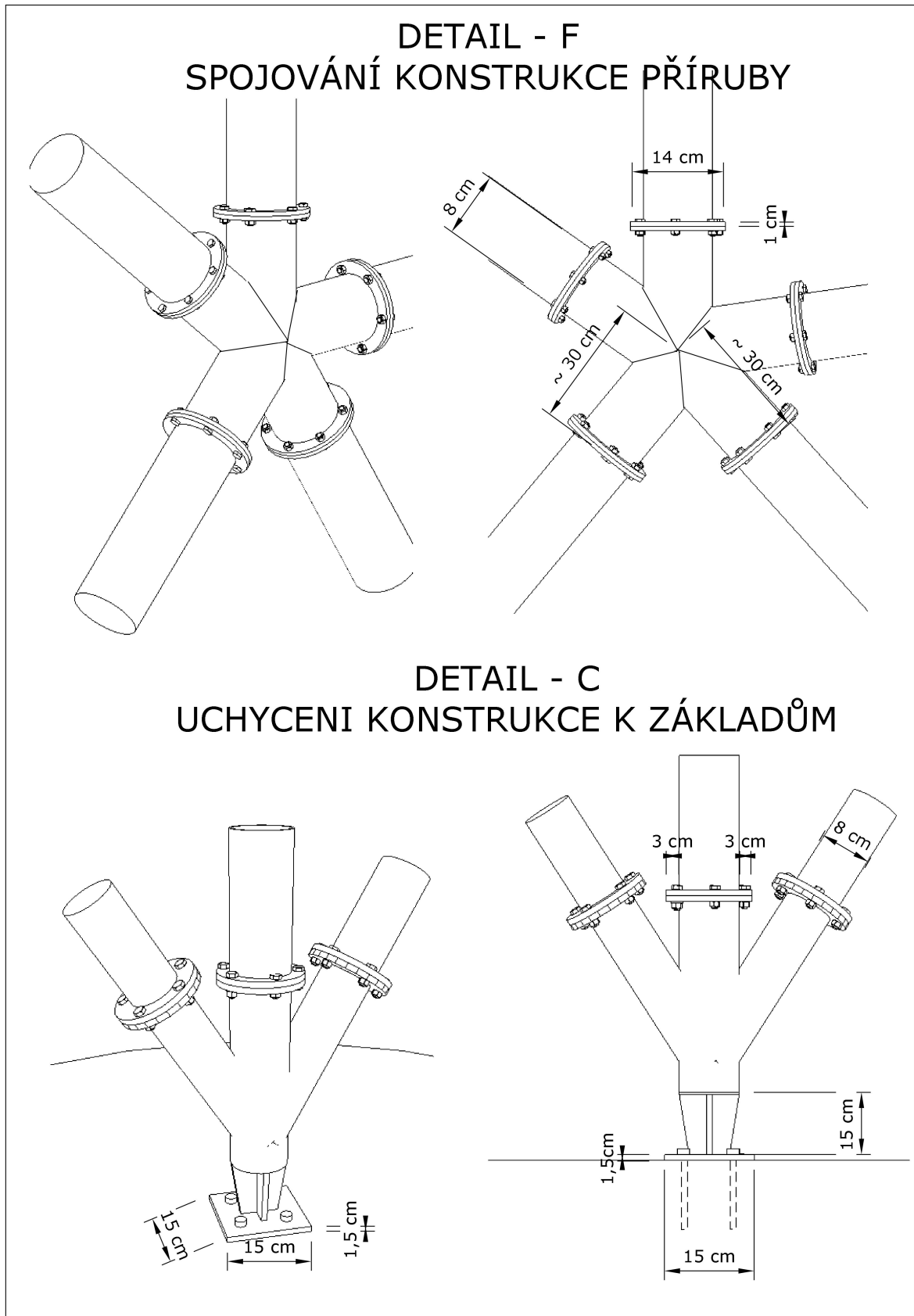
Obr. 62 Řez - A,B

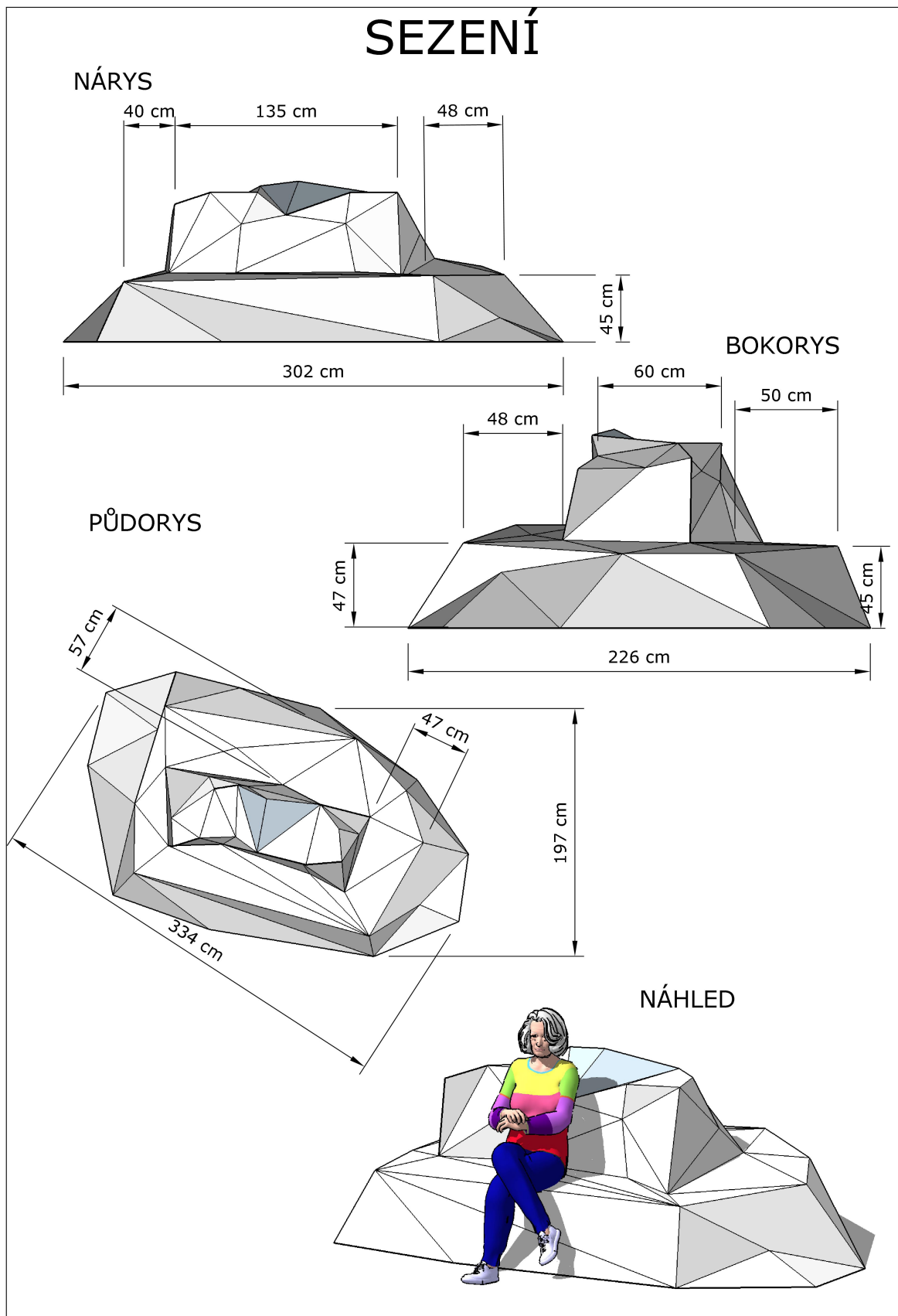
Obr. 63 Detail - E

Obr. 64 Detail - D

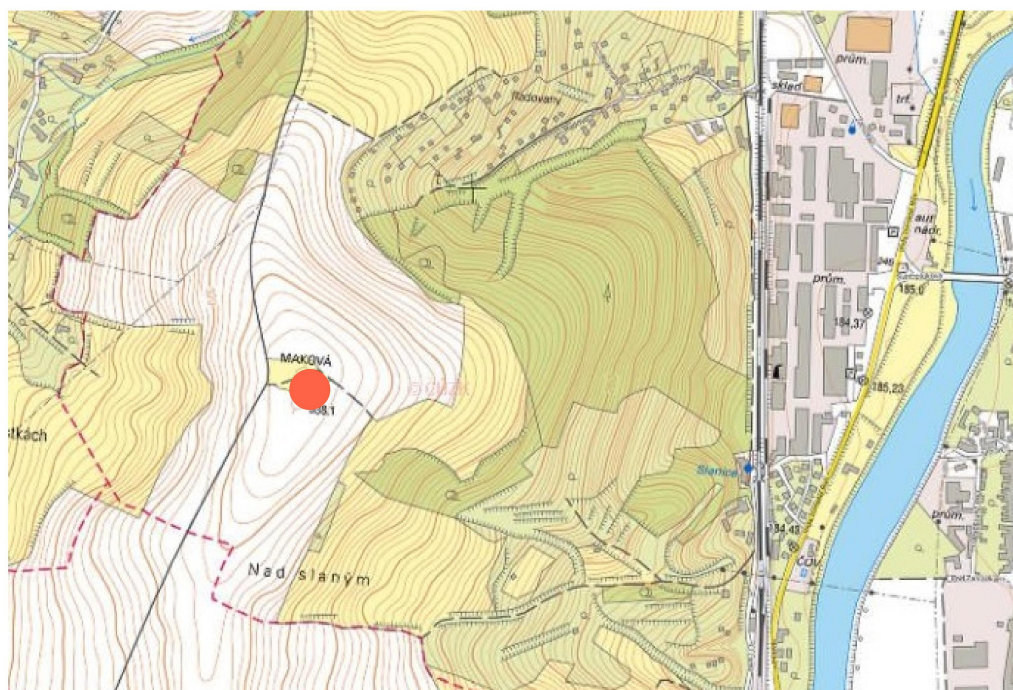
Obr. 65 Detail - F,C

Obr. 66 Návrh sezení

UMÍSTĚNÍ ROZHLEDNY NA VRCHU MAKOVÁ 49°10'3.756"N, 17°29'34.594"E

SITUACE ŠIRŠÍCH VZTAHU

ZAMĚŘENÍ

KATASTRÁLNÍ MAPA + ORTOFOTO

Obr. 67 Umístění rozhledny na vrch Maková

TURISTICKÉ CESTY NA VRCH MAKOVÁ

ČERVENÁ ZNAČKA - PŮVODNÍ CESTA, KTERÁ JE IDEÁLNÍ PŘI VÝSTUPU OD VLAKOVÉHO NÁDRAŽÍ (1,8km)

ŽLUTÁ CESTA - NOVÁ TURISTICKÁ CESTA Z AUTOBUSOVÉHO NÁDRAŽÍ, PŘÍJEMNĚJŠÍ A KRATŠÍ CESTOU (1,6km)

ÚPRAVA TERÉNU NENÍ PRO TYTO CESTY POTŘEBA, TURISTICKÉ CESTY JIŽ ZDE FUNGUJÍ A JSOU VE VHODNÉM STAVU PRO POUŽÍVÁNÍ. JE POTŘEBA POUZE PROVÉST NOVÉ TURISTICKÉ ZNAČENÍ.

ZÁVĚR

Práce na návrhu rozhledny pro vrch Maková byla většinou příjemná i když těžká. Byl to převážně proces učení, který mě nejvíc bavil. Také zjišťování všech okolností kolem rozhleden a jejich historie byla pro mne velká škola. Než jsem začal se svou prací, bral jsem rozhledny jako samozřejmost. Nikdy by mě nenapadlo že jejich příběh bude tak zajímavý. Největší překvapení bylo kolik vrstev takováto práce má a s čím vším je třeba počítat. Snažil jsem se tyto vrstvy a okolnosti zužitkovat a pracovat s nimi. Jsem rád za všechno co jsem se na této práci naučil. Byla to tedy cesta ze které mám největší radost. Děláním na návrhu rozhledny byla skvělá zkušenost. Hlavním motivem mé práce bylo vytvořit návrh na to jak by v budoucnu mohla vypadat rozhledna na vrchu Maková. Myslím že můj návrh může sloužit aspoň jako vodítko. Navrhnout rozhlednu není snadný úkol, je zde spousta úskalí a úhlu pohledů na toto téma. Snad se mi podařilo tuto problematiku aspoň částečně vám přiblížit a identifikovat její hlavní motivy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] PODHORSKÝ, Marek. Zlínský kraj. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: Freytag, 2006, 160 s. Průvodce na cesty (Freytag. ISBN 80-731-6147-8. svrhu
- [2] ŠTEKL, Jiří. Rájem rozhledným: na kole, pěšky, vlakem i lanovkou : 70 nejnovějších rozhledů České republiky. 4. vyd. Plzeň: Cykloknihy, 2013, 77 s. Průvodce na cesty (Freytag. ISBN 978-80-87193-25-9.
- [3] NOUZA, Jan. Rozhledny na prahu 21. století: na kole, pěšky, vlakem i lanovkou : 70 nejnovějších rozhledů České republiky. Vyd. 1. Liberec: Nakladatelství 555, 2003, 151 s. Průvodce na cesty (Freytag. ISBN 80-864-2419-7
- [4] NOUZA, Jan. Rozhledny Čech, Moravy a Slezska: na kole, pěšky, vlakem i lanovkou : 70 nejnovějších rozhledů České republiky. Vyd. 1. Liberec: Nakladatelství 555, 1999, 159 s. Průvodce na cesty (Freytag. ISBN 80-902-5904-9.
- [5] Napajedla: Minulost a současnost města. Gottwaldov, 1973.
- [6] Napajedla: PŘÍRODA DĚJINY KULTURA. H.R.G. Litomyšl: MĚSTO NAPAJEDLA, 1998.
- [7] MIŠKOVSKÝ, Pavel. Naše rozhledny. 2., opr. vyd. Praha: Dokořán, 2005, 287 s. ISBN 80-736-3027-3.
- [8] GAVENTA, Sarah. New Public Spaces. Londýn: Octopus Publishing Group, 2006. ISBN 184533-134-6.
- [9] <http://itakura.kes.tul.cz/jan/rozhledny/rozhled.html>
- [10] GEHL, Jan, GEMZOE, Lars. Nové městské prostory. Brno: ERA, 2002. ISBN 87-7407-233-1.
- [11] LOU, Michel. Light: The Shape of Space: Designing with Space and Light. New York: Wiley, 1996. ISBN: 0471286184.
- [12] NEUFERT, Ernst. Navrhování staveb, 2. české vydání, Praha: Consult invest. 2000. ISBN: 80-191486-6-6
- [13] PKG 2009 Loft Publications INTERIOR DESIGN
- [14] edice DAAB (www.daab-online.com)
- [15] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. Veřejné prostory v územně plánovacím procesu. 1. vyd.

Brno: VUT Fakulta architektury, 2003. 143 s. ISBN 80-214-2505-9.

[16] <http://www.materio.com/>

[17] <http://www.n-i-s.cz/>

[18] <http://rozhledny.kohl.cz/>

[19] <http://www.geocaching.com/>

[20] <http://www.archiweb.cz/>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 vrch Maková

Obr. 2. Příchod na vrch Maková od Napajedel v zimních měsících

Obr.3 Rozhledna - Rýzmbek u Kdyně

Obr. 4 Lednicko-valtický areál - Minaret

Obr. 5 Zaměřovací triangl

Obr. 6 Goetheho rozhledna v Karlových Varech

Obr. 7 Rozhledna na Bramberku

Obr. 8 Horská chata na Prašivé

Obr. 9 Rozhledna a televizní vysílač Praděd

Obr. 10 Rozhledna Bára II na Čertově skalce u Chrudimi

Obr. 11 Rozhledna - Rýzmbek u Kdyně

Obr. 12 Rozhledna na Lysé Skále

Obr. 13 Vyhlídková věž - Brněnské výstaviště

Obr. 14 Rozhledna Suchý vrch - Kramářova chata

Obr. 15 Rozhledna - Mezivrata u Votic

Obr. 16 Rozhledna Rovnina u Uherského Hradiště

Obr. 17 Rozhledna Hlína u Ivančic

Obr. 18 Rozhledna Hýlačka

Obr. 19 Hořící Hýlačka

Obr. 20 Rozhledna na Studenci u České Kamenice

Obr. 21 Rozhledna Královka

Obr. 22 Schillerova rozhledna

Obr. 23 Rozhledna Réna u Ivančic

Obr. 24 River Mur Observation Tower (Austrálie)

Obr. 25 Rozhledna ArcelorMittal (Londýn)

Obr. 26 Rozhledna Landmark Lusatian Lakeland (Německo)

Obr. 27 Rozhledna Brdo v Chřibech

Obr. 28 Rozhledna - Svatý Hostýn

Obr. 29 Vyhořelá rozhledna Dušana Jurkoviče - Rožnov pod Radhoštěm

Obr. 30 Pohled na sever

Obr. 31 Pohled na východ

Obr. 32 Pohled na jih

Obr. 33 Pohled na západ

Obr. 34 Lázně Slanica (dobová fotografie)

- Obr. 35 Hudební altánek lázní*
- Obr. 36 Vstupní brána Fatra*
- Obr. 37 Arran Gregory - Wolf*
- Obr. 38 Arran Gregory - Wolf*
- Obr. 39 Platonov Pavel - Wolfchrom*
- Obr. 40 Platonov Pavel - Wolfchrom*
- Obr. 41 Rozhledna - přehled*
- Obr. 42 Návrh rozhledny - hmota*
- Obr. 43 Skica hmoty*
- Obr. 44 Skica konstrikcce*
- Obr. 45 Návrh - přímé schody*
- Obr. 46 Rešerše dalších možností pro sezení a odpočinek na vrchu Maková*
- Obr. 47 Návrh situace*
- Obr. 48 Povrchová úprava žárového zinkování*
- Obr. 49 Návrhy na piktogram*
- Obr. 50 Piktogram*
- Obr. 51 Turistická známka pro rozhlednu Maková*
- Obr. 52 Piktogram*
- Obr. 53 Příklady točitého schodiště z pororoštu a způsoby možné vyplně zábradlí*
- Obr. 54 Vizualizace rozhledny*
- Obr. 55 Vizualizace rozhledny*
- Obr. 56 Přehled řezů a detailů*
- Obr. 57 Pravý pohled*
- Obr. 58 Levý pohled*
- Obr. 59 Pohled zezadu*
- Obr. 60 Pohled zdola a shora*
- Obr. 61 Řez - A,B*
- Obr. 62 Detail - E*
- Obr. 63 Detail - D*
- Obr. 64 Detail - F,C*

Obr. 65 Návrh sezení

Obr. 66 Umístění rozhledny na vrch Maková

Obr. 67 Turistické cesty na vrch Maková